

Iida Kekkonen ja Laura Manninen

MEDIAKASVATUKSEN TOTEUTTAMI- NEN VARHAISKASVATUSIKÄISILLE LAPSILLE

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Iida Kekkonen ja Laura Manninen
Työn nimi	Mediakasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatukseen lapsille
Toimeksiantaja	Vaalijalan osaamis- ja tukikeskus, Etelä-Savon hyvinvointialue
Vuosi	2024
Sivut	64 sivua, liitteitä 22 sivua
Työn ohjaaja(t)	Mauno Saksio

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli päivittää Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksella käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma. Tavoitteena oli selvittää, mitä asioita työntekijät toivoivat toteutussuunnitelmasta päivitettävän ja millainen toteutussuunnitelma vastaisi sekä työntekijöiden että asiakkaiden tarpeisiin. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa viiden ohjauksen toteutussuunnitelma mediakasvatuksesta varhaiskasvatukseen lapsille.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka toteutettiin Teamsin välityksellä ryhmähaastatteluna. Haastattelukysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Haastattelu nauhoitettiin, litteroitiin ja sen jälkeen tehtiin aineiston luokittelu ja analyysi. Haastattelu tehtiin Vaalijalan henkilökunnan kolmelle työntekijälle ja haastattelun tarkoituksena oli hyödyntää haastateltavien ammattitaitoa, osaamista sekä käytännönkokemusta mediakasvatukseen liittyen.

Haastattelun avulla kerättiin tietoa mediakasvatuksen toteutussuunnitelman päivittämiseen, sen sisältöön ja visuaalisuuteen liittyen. Haastattelun tuloksien, varhaiskasvatukseen suunnattujen materiaalien ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2022) materiaalin avulla lähdettiin kehittämään ja suunnittelemaan viiden ohjauksen toteutussuunnitelmaa mediakasvatuksesta varhaiskasvatukseen lapsille.

Tässä opinnäytetyössä haastattelun tuloksien, varhaiskasvatukseen suunnattujen materiaalien ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2022) materiaalin pohjalta toteutettiin valmis mediakasvatuksen toteutussuunnitelma varhaiskasvatukseen lapsille. Toteutussuunnitelman voi ottaa käyttöön varhaiskasvatukseen lasten kanssa työskentelevät, mutta suunnitelmaa voi hyödyntää soveltaen myös muissa asiakasryhmissä.

Valmista mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa varhaiskasvatukseen lapsille arvioi Vaalijan henkilökunnan kaksi työntekijää. Valmis mediakasvatuksen toteutussuunnitelma vastasi arvioijien mielestä kehittämiselle asetettuihin tavoitteisiin ja toiveisiin, mutta sai myös kehittämisideoita. Tässä opinnäytetyössä kehittämisideoita ei lähdetty päivittämään jo toteutettuun valmiiseen mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan varhaiskasvatukseen lapsille. Tässä opinnäytetyössä arvioijilta tulleet kehittämisideat kirjattiin jatkotutkimus- ja kehittämisideoiksi.

Asiasanat: Mediakasvatus, mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvatukseen lapsi

Degree title	Degree Programme in Social Services
Author (authors)	Iida Kekkonen and Laura Manninen
Thesis title	Implementation of media education for children in early childhood education age
Commissioned by	Vaalijala Competence and Rehabilitation Support Center
Time	2024
Pages	64 pages, 22 pages of appendices
Supervisor	Mauno Saksio

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to update the media education implementation plan that was in use at Vaalijala Competence and Rehabilitation Support Center. The goal was to find out which kind of things the employees wanted in the implementation plan and what kind of implementation plan would fill the needs of both employees and customers. The purpose of this thesis was to produce an implementation plan for five guidance sessions on media education for children in early childhood education age.

This thesis was implemented as research and development work. A themed interview was used as the data collection method, which was carried out via Teams as a group interview. The interview questions were open questions. The interview was recorded, transcribed, and then the material was classified and analyzed. The interview was conducted with three employees from Vaalijala. The purpose of the interview was to utilize the interviewees' professionalism, know-how, and practical experience related to media education.

The interview was used to gather information regarding the updating of the media education implementation plan, its content and visuals. With the help of the results of the interview, materials aimed at early childhood education and the material of the early childhood education plan (Opetushallitus 2022), the development of the plan was started.

Based on the results of the interview, the materials aimed at early childhood education and the material of the basics of the early childhood education plan (Opetushallitus 2022), an implementation plan of media education for children in early childhood education age was made. The finished implementation plan can be used by working with children of early childhood education age, but the plan can also be used by applying it to other customer groups.

The finished media education implementation plan was evaluated by two employees of Vaalijala. According to the evaluators, the finished media education implementation plan met the goals and wishes set for the development, but also received development ideas. In this thesis, the development ideas were not updated to the finished media education implementation plan. In this thesis the development ideas from the evaluators were recorded as further research and development ideas.

Keywords: Media education, media education in early childhood education, child of early childhood education age

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
2.1	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	8
2.2	Media.....	8
2.3	Mediakasvatus	9
2.4	Medialukutaito	10
2.5	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	11
2.6	Varhaiskasvatus ja Oppimisen alueet (Opetushallitus 2022).....	13
2.7	Toteutussuunnitelma	14
3	OPINNÄYTETYÖN TEHTÄVÄ, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	16
4.1	Teemahaastattelu.....	18
4.2	Haastattelukysymykset.....	20
4.3	Aineiston luokittelu ja analyysi	21
4.4	Toteutussuunnitelman laatiminen	24
5	PÄIVITETTY MEDIAKASVATUKSEN TOTEUTUSSUUNNITELMA.....	27
5.1	Ensimmäinen ohjaukerta	28
5.2	Toinen ohjaukerta.....	29
5.3	Kolmas ohjaukerta.....	29
5.4	Neljäs ohjaukerta.....	30
5.5	Viides ohjaukerta	30
6	TOTEUTUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI.....	30
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	32
7.1	Eettisyys.....	34
7.2	Luotettavuus.....	36
8	POHDINTA.....	37

8.1	Kehittämistyön onnistuminen ja menetelmällinen arviointi	37
8.2	Jatkotutkimus ja -kehittämisideat	38
LÄHTEET	40

LIITTEET

Liite 1. Päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma varhaiskasvatusikäisille lapsille

Liite 2. Taulukko kirjallisuuskatsauksesta

Liite 3. Teemahaastattelun kysymykset

Liite 4. Arviointikysymykset

Liite 5. Eloisan tutkimuslupahakemus

Liite 6. Tutkimustiedote

Liite 7. Eettinen suostumus osallistua tutkimukseen, jossa ei käsitellä henkilötietoja

Liite 8. Tietosuojailmoitus

1 JOHDANTO

Median käyttäminen on lisääntynyt niin yhteiskunnassa kuin myös varhaiskasvatusikäisten lasten keskuudessa, joten on tärkeää, että mediakasvatus ja medialukutaidon harjaannuttaminen sisällytetään osaksi varhaiskasvatusta. Mediasta lapset saavat vaikutteita omaan toimintaansa ja media sisältyy myös lasten leikkeihin. Media vaikuttaa osaltaan myös lasten arvoihin, asenteisiin ja kasvu- sekä toimintaympäristöihin. Mediakasvatus sisältyy Opetushallituksen laatimaan valtakunnalliseen ohjeistukseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jonka vuoksi mediakasvatusta tulisi toteuttaa jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä. (Salomaa 2023, 17–18.)

Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022, 44, 48, 50–51) on kirjattu viisi eri oppimisen aluetta. Oppimisen alueisiin sisältyvät kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueisiin on kirjattu tavoitteeksi muun muassa digitaalisten laitteiden turvallisen käytön oppiminen ja erilaisiin sovelluksiin tutustuminen. Mediakasvatusta opettaessa, voidaan oppimisen tukena käyttää esimerkiksi leikkejä, piirtämistä ja kirjoja, joiden avulla voidaan käsitellä esiinnousseita teemoja mediaan liittyen. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin erityisesti minä ja meidän yhteisömme -oppimisen aluetta ja siihen sisältyviä tavoitteita.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Etelä-Savon hyvinvointialueella toimiva Vaalijalan osaamis- ja tukikeskus. Vaalijalan osaamis- ja tukikeskus tuottaa muun muassa kuntoutuspalveluita erityistä tukea tarvitseville ihmisille (Vaalijala s.a.). Opinnäytetyön aiheena on mediakasvatuksen toteuttaminen varhaiskasvatusikäisille lapsille. Aihe valittiin toimeksiantajan tarpeeseen pohjautuen. Tarve nousi esiin toimeksiantajan puolelta. Toimeksiantaja oli ehdottanut mediakasvatusta Eloisan opinnäytetyö- ja tutkimusaiheiden listalle, josta tämän opinnäytetyön aihe valittiin. Aloituspalaveri pidettiin marraskuussa 2023

toimeksiantajan kahden työntekijän ja palvelujohtajan kanssa. Aloituspalaverissa käytiin läpi, miten toimeksiantaja toivoi aihetta käsiteltävän. Kävi ilmi, että toimeksiantajalla oli olemassa mediakasvatuksen toteutussuunnitelma, joka oli ollut heillä käytössä aiemmin. Aiemmin käytössä ollutta mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa ja sen sisältöä oli tarve päivittää ajantasaiseksi. Toimeksiantaja toivoi toteutussuunnitelmaan myös konkreettisia keinoja toiminnan toteuttamiseksi. Toimeksiantajan kanssa sovittiin aiheen kohdentamisesta varhaiskasvatusikäisiin lapsiin.

Yhteistyötä tehtiin pääosin Vaalijalan kahden työntekijän kanssa. Toimeksiantajan valitsema työntekijöitä haastateltiin ja haastattelun avulla selvitettiin, miten mediakasvatusta oli aiemmin käsitelty heidän yksikössään. Haastattelun pohjalta lähdettiin kehittämään toimivia keinoja mediakasvatuksen käsittelyyn.

Tällä opinnäytetyöllä vastattiin toimeksiantajan tarpeeseen päivittää toimeksiantajalla aiemmin käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma. Tarkoituksena oli tuottaa toimeksiantajalle päivitetty toteutussuunnitelma, joka antoi keinoja median käsittelyyn. Suunnitelmaan lisättiin myös konkreettisia keinoja mediakasvatuksen käsittelyyn liittyen ja suunnitelma kohdennettiin varhaiskasvatusikäisille lapsille. Opetushallituksen (s.a.) mukaan varhaiskasvatusta tarjotaan 0–6-vuotiaille lapsille. Tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatusikäinen lapsi tarkoittaa siis 0–6-vuotiasta lasta ja mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan valitut konkreettiset keinot suunnattiin varhaiskasvatusikäisille lapsille.

Pääkohderyhminä olivat varhaiskasvatusikäiset lapset ja Vaalijalan osaamis- ja tukikeskuksen työntekijät, jotka olivat tehneet työtä mediakasvatuksen parissa. Muita hyödynsääjiä olivat Vaalijalan muut työntekijät ja varhaiskasvatuksessa työskentelevät alan ammattilaiset. He voivat soveltaa päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman sisältöä omassa työssään, esimerkiksi suunnitellessaan mediakasvatukseen liittyvää toimintaa varhaiskasvatusikäisille lapsille. Tämän opinnäytetyön tuotosta voidaan hyödyntää soveltaen myös muiden asiakasryhmien kanssa työskennellessä.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Tämän opinnäytetyön toteutustapa oli tutkimuksellinen kehittämistyö. Tutkimuksellinen kehittämistyö voi lähteä liikkeelle esimerkiksi organisaation esille tuomista kehittämistarpeista. Käytännön ongelmat ja ratkaiseminen, uudet ideat, käytännöt tai tuotteet, palvelut ja niiden tuottaminen sekä toteuttaminen ovat esimerkkejä tutkimuksellisen kehittämistyön asiasisällöistä. (Ojasalo ym. 2015, 19.)

Tutkimuksellinen kehittämistyö on prosessi, joka etenee erilaisten vaiheiden kautta. Ensimmäinen vaihe on suunnitteluvaihe, johon kuuluvat kehittämistarpeen selvittäminen, tavoitteiden määrittely ja suunnitelma tavoitteiden saavuttamiseksi. Seuraava vaihe on toteutusvaihe, jossa lähdetään toteuttamaan suunnitelmaa. Viimeisessä vaiheessa arvioidaan muutostyön onnistumista. Kehittämistyöhön voi kuulua kaikki edellä avatut vaiheet tai vain yksi niistä. (Ojasalo ym. 2015, 22–23.) Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin jokaista vaihetta.

2.2 Media

Medialla on suuri rooli niin lasten kuin aikuistenkin arjessa. Mediaa käytetään tiedon välittämiseen, itseilmaisuuksiin ja vuorovaikutukseen. Asenteet, mielikuvat ja arvot voivat muodostua median vaikutuksista. Vaikutukset voivat näkyä myös arjen ratkaisuihin ja identiteetin muodostamisessa. Esimerkiksi varhaiskasvatukseen lapset voivat valita leikin sen mukaan, millaisia ilmiöitä on noussut esiin digitaalisesta mediasta. (Sintonen 2018, 81–82.)

Tässä opinnäytetyössä medialla tarkoitetaan mediavälineitä, mediasisältöjä, median toimialaa ja viestintäympäristöjä. Erilaisia mediavälineitä ovat esimerkiksi kirjat, televisio ja puhelimet, mediasisältöihin puolestaan kuuluvat uutiset ja kuvat. Viestintäympäristönä voi toimia esimerkiksi internetsivusto ja median toimialaan kuuluvat lehdistöt ja toimittajat. Lisäksi tässä opinnäytetyössä mediaa tarkastellaan varhaiskasvatuksessa toteutettavan toiminnan näkökulmasta. Varhaiskasvatuksessa media näkyy osana toimintaa esimerkiksi erilaisten laitteiden ja sisältöjen kautta. Mediateemat näkyvät toiminnassa muun muassa mediasta esiin nousseiden lelujen ja sisustusideoiden myötä. (Salomaa 2023, 34.)

2.3 Mediakasvatus

Mediakasvatusta on määritelty usealla eri tavalla. Salomaan ym. (2021, 242–243) tutkimuksen mukaan mediakasvatuksella tarkoitetaan median avulla opettamista ja oppimisen prosessia, jossa huomioidaan luku- ja kirjoitustaito. Mediakasvatukseen ovat osallisena alan ammattilaiset, asiakkaat ja media-kulttuuri. Mediakasvatuksen tavoitteena on vuorovaikutuksen ja medialukutaidon edistäminen. Salomaan (2023, 24, 43) mukaan mediakasvatusta voidaan toteuttaa eri menetelmin. Eri menetelmiä ovat esimerkiksi tiedonvälitys, mediankäyttöön liittyvät keskustelut, media-aiheisiin liittyvät leikit, tutustumiskäynnit, kuvien tai videoiden kautta tutustuminen mediantuottamiseen ja mediasisältöjen tutkiminen.

Salomaa (2023, 35, 37, 40–43) määrittelee varhaiskasvatuskäisten lasten mediakasvatusta pedagogiseksi ja tavoitteelliseksi toiminnaksi, jossa tulee huomioida lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Yhtenä tavoitteena on lasten oikeuksien turvaaminen mediassa. Mediakasvatus on opetusta ja kasvatusta, jolla edistetään medialukutaitoja. Tehtävänä on esimerkiksi opettaa lapsille mediaan liittyviä taitoja ja mediassa toimimista. Näitä taitoja tarvitaan yhteiskunnassa, jossa media on yhä enemmän esillä. Mediakasvatuksen myötä lapsilla on yhdenvertainen asema oppia tarvittavat taidot, joita digitaalisessa ympäristössä tarvitaan.

Merilampi (2014, 11, 43, 100) määrittelee teoksessaan mediakasvatusta niin, että mediakasvatuksessa keskeistä on opettaa erilaisia mediataitoja, kuten medialukutaitoja tai ilmaisullisia taitoja. Esimerkkinä ilmaisulliset taidot toimivat lähtökohtana viestinnän suhteen ja ne ovat perustaitoja muun muassa silloin, kun halutaan kommunikoida erilaisten mediavälineiden avulla. Merilampi määrittelee mediakasvatusta teoksessaan myös kulttuurintutkimuksellisesta narratiivisesta näkökulmasta, johon sisältyy erilaisia kertomuksia. Näitä kertomuksia voivat olla muun muassa suullinen tarinankerronta, kirjat, laulut, elokuvat ja pelit. Narratiivista todennäköisyyttä ja sujuvuutta tulee opettaa mediakasvatuksessa. Merilammen mediakasvatus -määritelmän mukaan mediakasvatus on osa nykyajan yleissivistystä, jossa mediataidot ovat välttämätön kansalais-taito.

Mediakasvatuksessa yksittäisten medialaitteiden ja -sisältöjen lisäksi tulisi kiinnittää huomiota myös mediakulttuurin kokonaisuuteen. Esimerkiksi varhaiskasvatusikäisten lasten mediakasvatuksessa on tärkeää ottaa huomioon muun muassa kasvatuksellinen näkökulma. (Mertala & Salomaa 2016, 155, 156.) Kasvatuksellista näkökulmaa määritellään varhaiskasvatuslaissa. Tarkoituksena on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatus, jossa painotetaan pedagogiikkaa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2 §).

Tässä opinnäytetyössä mediakasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatusikäisille lapsille toteutettavaa toimintaa, joka pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjattuun mediakasvatuksen määritelmään (Opetushallitus 2022, 50).

2.4 Medialukutaito

Medialukutaitoon liittyvää tarkkaa määritelmää ei ole esitetty. Medialukutaidoilla tarkoitetaan muun muassa median käyttötaitoja, ymmärrystä mediasta,

median tuottamisen taitoja, kykyä analysoida ja arvioida viestintää, taitoa hallita omaa elämää ja asenteita sekä taitoa ilmaista itseään erilaisin keinoin. (Salomaa 2023, 18, 45, 46.)

Medialukutaitoja voidaan harjoitella esimerkiksi osana mediakasvatusta. Mediakasvatusta tarvitaan vahvistamaan medialukutaitoja. Medialukutaitojen vahvistaminen edistää aktiivista toimijuutta, median tulkitsemista ja tuottamista. Medialukutaitojen vahvistaminen kehittää myös lasten ajattelu- ja kommunikaatiotaitoja. Aikuinen voi esimerkiksi tutkia ja sanoittaa kirjojen kuvia ja tapahtumia yhdessä varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa lasten ikätason huomioon ottaen. Vanhempien lasten kanssa voi myös pohtia kuvattujen tapahtumien todenmukaisuutta tai käsitellä juonenkulkua leikin avulla. (Salomaa 2023, 18, 46–47.)

Medialukutaidot ovat merkittävä ja tarpeellinen taito, sillä median ja viestinnän rooli kasvaa sekä monipuolistuu yhteiskunnassa. Lisäksi mediateknologia kehittyy ja on arjessa lähes kaikkialla mukana. Medialukutaidot nähdään kaikille kuuluvina kansalaistaitoina, jotka kytkeytyvät erilaisten aiheiden pariin, joita ovat muun muassa ihmisenä kasvaminen, luovuus, kriittinen ajattelu, sivistys, yhteiskunta ja kulttuuri. Medialukutaitoa vahvistamalla voidaan tukea lasten ja nuorten osallisuutta ja toimijuutta yhteiskunnassa. Medialukutaitoja opettaessa on hyvä huomioida siihen sisältyviä erilaisia taitoja, joita ovat muun muassa tunne-, sosiaaliset- ja empatiataidot sekä osaaminen, joka liittyy etiikkaan ja moraaliin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 5, 9–10, 25, 30.) Tässä opinäytetyössä medialukutaito huomioitiin päivitetyn mediakasvatuksen toteutus suunnitelman ohjauskertojen konkreettisia keinoja valittaessa, esimerkiksi todenmukaisuuden pohdinta (ks. liite 1), joka on osa medialukutaitojen vahvistamista.

2.5 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Tällä hetkellä mediakasvatus ei ole vielä juurtunut suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvattajat kokevat epävarmuutta mediakasvatuksen kokonaisuuden hallinnassa. Varhaiskasvattajien osaamista mediakasvatukseen liittyen tulee kehittää, jotta mediakasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksessa pedagogisia menetelmiä hyödyntäen. (Mertala & Salomaa 2016, 155–156.)

Tässä opinnäytetyössä mediakasvatuksella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan pedagogista toimintaa, jota varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) määritellään. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue määrittelee varhaiskasvatuksessa toteutettavan mediakasvatuksen sisällöt (Salonen 2023, 54).

Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueen mukaan mediakasvatuksen tarkoituksena on mahdollistaa lasten aktiivinen toimiminen ja itsensä ilmaisu omassa yhteisössään. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa pitää sisällään erilaisia aiheita, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen ammattilaisten toimintaa. Aiheita ovat muun muassa tutustuminen medioihin, median tuottaminen, mediasisällön ja todenmukaisuuden pohdinta, lähde- ja mediakriittisyyden harjoittelu sekä vastuullinen median käyttö. Aiheita voidaan käsitellä yhdessä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisten leikkien ja luovuuden kautta. (Opetushallitus 2022, 48.)

Eteläafrikkalainen Ogegbo (2020, 2–3) on nostanut vertaisarvioidussa artikkelissaan esille mediakasvatuksen myönteisiä vaikutuksia. Hänen mukaansa esimerkiksi teknologian, kuten tablettitietokoneen käyttö, edistää ja kehittää muun muassa varhaiskasvatikäisten lasten kielitaitoa, itsetuntoa, abstraktien ideoiden luomista ja medialukutaitoa. Lisäksi teknologian käyttö vaikuttaa lasten kognitiiviseen kehitykseen myönteisesti ja edistää lasten osallistumista leikkeihin. Myönteiset vaikutukset kohdistuvat lasten motivaatioon, sitoutumiseen, asenteisiin ja huomion kiinnittämiseen toiminnassa. Mediakasvatus antaa mahdollisuuksia hyödyntää sosiaalista vuorovaikutusta, jonka avulla lapsi pystyy tuomaan äänensä kuuluviin.

Ogegbo (2020, 3) kertoo, että teknologian käyttöön varhaiskasvatuksessa liittyy erilaisia tavoitteita. Työskentelyn tulee muun muassa edistää lasten osallisuutta, opettaa vastuullisuutta omasta toiminnasta, lisätä tietoa ja turvallisuutta sekä mahdollistaa toiminta pienryhmissä. Digitaalisia laitteita käytettäessä on huomioitava laitteiden käyttöaika suhteessa lapsen ikään ja käyttöaikeuksiin. Ogegbon mukaan esimerkiksi alle 2-vuotiaille lapsille ei suositella digitaalisten laitteiden käyttöä lainkaan, mutta sitä vanhemmille lapsille suositellaan maksimissaan kahden tunnin käyttöaikaa vuorokaudessa.

2.6 Varhaiskasvatus ja Oppimisen alueet (Opetushallitus 2022)

Varhaiskasvatuslain (13.7.2018/540, 2. §, 21. §) mukaan varhaiskasvatuksen tarkoituksena on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatus, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus muun muassa pedagogisesta näkökulmasta. Varhaiskasvatuslaki toimii varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden taustalla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tuovat ilmi muun muassa varhaiskasvatuksen toteutuksen keskeiset sisällöt, johon esimerkiksi mediakasvatus lukeutuu.

Suomessa varhaiskasvatuksen ammattilaisia ohjaa valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on Opetushallituksen laatima. Varhaiskasvatussuunnitelmaan sisältyvät muun muassa tieto- ja viestintäteknologian käyttö ja varhaiskasvatusikäisten lasten digitaalinen osaaminen asetettuihin tavoitteisiin liittyen. Varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee sen, miten varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee toimia, jotta tavoitteet saavutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelma luo yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen lähtökohdan jokaiselle varhaiskasvatusikäiselle lapselle. Huomioon otetaan kokonaisvaltaisesti lasten kasvu, kehitys ja oppiminen. (Pihlaja & Kangas 2023, 3–4.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi tehdään paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Suunnitelmissa täsmennetään ja huomioon otetaan

paikallisia erityispiirteitä tieto- ja viestintäteknologiaan sekä lasten digitaaliseen osaamiseen liittyen. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat keskeisessä osassa varhaiskasvatuksen ammattilaisten toimintaa, sillä toiminnan tulee pohjautua niihin. Esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2022) ohjaa varhaiskasvatuksen ammattilaisia ottamaan toiminnassaan käyttöön digitaaliset oppimisympäristöt, laitteet ja sovellukset. (Pihlaja & Kangas 2023, 3, 5.)

Oppimisen alueet ovat kirjattuna vuoden 2022 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Oppimisen alueet muodostuvat viidestä eri osasta. Näitä ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueissa kuvataan pedagogista toimintaa ja sen tavoitteita sekä sisältöä. Oppimisen alueiden tarkoituksena on ohjata varhaiskasvatuksen ammattilaisia suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa. (Opetushallitus 2022, 42, 44.)

Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueen tehtävänä on tukea muun muassa lasten kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta, ilmaisua ja ajattelua. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen aluetta voidaan lähestyä eri näkökulmista, joita ovat muun muassa eettinen ajattelu, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys, tulevaisuus ja media. (Opetushallitus 2022, 46.)

Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue näkyi tässä opinnäytetyössä esimerkiksi niin, että tämän opinnäytetyön tuotoksen pohjalla toimiva haastattelu pohjautui osittain minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueessa määriteltyihin mediakasvatuksen sisältöihin. Näitä mediakasvatuksen sisältöjä ovat muun muassa tutustuminen mediaan, median tuottaminen, median todentekoisuuden ja lähde- sekä mediakriittisyyden pohtiminen. (Opetushallitus 2022, 50.)

2.7 Toteutussuunnitelma

Toteutussuunnitelman yhtenä tarkoituksena voi olla se, että siihen kuvataan ne vaiheet ja toimet, joilla toiminta saavutetaan. Toteutussuunnitelman sisältö koostuu muun muassa projektin oleellisista työskentelytavoista, konkreettisista toimista ja työvälineistä. Toteutussuunnitelma voidaan tehdä esimerkiksi taulukkomuotoon. (Business MakeOver s.a.)

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajalla aiemmin käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma oli tehty taulukkomuotoon, johon oli kuvattu neljä eri pääteemaa. Teemoja olivat toiminta, tarve, keino ja tavoite. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin toimeksiantajalla aiemmin käytössä olleen mediakasvatuksen toteutussuunnitelman teemoja.

Toimeksiantaja oli hyödyntänyt toiminnassaan aiemmin heillä käytössä ollutta mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa sekä ryhmä- että yksilöohjauksessa. Päivitettyä mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa (ks. liite 1) voidaan myös hyödyntää sekä ryhmä- että yksilötyöskentelyssä.

3 OPINNÄYTETYÖN TEHTÄVÄ, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli päivittää toimeksiantajalla käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelman visuaalisuutta ja sisältöä. Lisäksi tarkoituksena oli tuoda esille konkreettisia keinoja mediakasvatuksen käsittelyyn varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Opinnäytetyön tuotoksen taustalla toimi toimeksiantajan aiemmin käyttämä mediakasvatuksen toteutukseen liittyvä suunnitelma. Toteutussuunnitelman visuaalisuutta ja sisältöä päivitettiin haastattelutulosten, varhaiskasvatukseen suunnattujen materiaalien ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) esiin nousseiden teemojen pohjalta.

Opinnäytetyön tuotoksena tehtiin toteutussuunnitelma, johon sisältyi viisi ohjauksetta mediakasvatukseen liittyen. Ohjaukset suunnattiin varhaiskasva-

tusikäisille lapsille. Toteutussuunnitelman viisi ohjauksetta suunniteltiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022, 48–50) kirjattuun minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueeseen pohjautuen. Toteutussuunnitelman jokaisessa viidessä ohjauksetta oli konkreettisia keinoja, joilla mediakasvatusta voi käsitellä.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Millainen on toimeksiantajan tämänhetkinen toteutussuunnitelma, miten mediakasvatusta on tähän asti toteutettu ja miksi olemassa olevaa toteutussuunnitelmaa tulee kehittää?
2. Millaisilla keinoilla ja sisällöillä mediakasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatukseen lapsille varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjattujen mediakasvatuksen tavoitteiden mukaan?
3. Millainen olisi toimiva toteutussuunnitelma ja siihen liittyvät viisi ohjauksetta?
4. Millaista palautetta ja arviointia päivitetystä toteutussuunnitelmasta saatiin?
5. Kohdentuuko päivitetty toteutussuunnitelma erityisesti varhaiskasvatukseen lapsille?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä opinnäytetyön aineiston hankinnassa voidaan käyttää erilaisia menetelmällisiä keinoja. Näitä keinoja ovat esimerkiksi haastattelu, tilanteiden havainnointi ja kysely. Menetelmällisten keinojen lisäksi aineiston hankinnassa voidaan käyttää myös ammatillista lähdekirjallisuutta, aikaisempia tutkimuksia ja hankkeita sekä niiden tuloksia. (Kostamo ym. 2022, luku 1.1, 1.3.)

Tässä opinnäytetyössä aineiston hankinnassa käytettiin menetelmällisenä keinona teemahaastattelua, joka järjestettiin ryhmähaastatteluna. Lisäksi hyödynnettiin ammatillista lähdekirjallisuutta ja aikaisempia tutkimuksia sekä niiden tuloksia, jotka koottiin taulukkoon kirjallisuuskatsaukseksi (ks. liite 2).

Opinnäytetyö aloitettiin aiheenvalinnalla. Eloisan verkkosivuilla oli lista opinnäytetöiden aihe-ehdotuksista. Listalta aiheeksi valikoitui mediakasvatus, joka kiinnosti tämän opinnäytetyön tekijöitä. Mediakasvatus valittiin aiheeksi, koska aihe on ajankohtainen ja sitä voidaan käsitellä osana varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa.

Aloituspalaveri pidettiin marraskuussa vuonna 2023, johon osallistuivat toimeksiantajan puolelta palvelujohtaja ja kaksi työntekijää. Palaverin yhteydessä nousi esiin tarve kehittää toimeksiantajalla aiemmin käytössä ollutta mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa ajantasaiseksi. Palaverissa palvelujohtaja esitti toiveen siitä, että päivitetty toteutussuunnitelma koostuisi viidestä ohjaukerrasta mediakasvatukseen liittyen. Palaverissa sovittiin, että päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma kohdentuu varhaiskasvatusikäisiin lapsiin. Lisäksi sovittiin, että opinnäytetyön osalta työskentelyä jatketaan Vaalijalan kahden työntekijän kanssa. Heidän kanssaan oltiin yhteydessä sekä Teamsin että sähköpostien välityksellä koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Toinen palaveri pidettiin joulukuussa vuonna 2023 Vaalijalan kahden työntekijän kanssa. Toisen palaverin tarkoituksena oli kartoittaa toimeksiantajan toiveita ja tarpeita päivitettyyn toteutussuunnitelmaan liittyen. Toimeksiantajan työntekijöillä oli toiveena muun muassa konkreettisten keinojen lisääminen osaksi suunnitelmaa ja mediakasvatuksen sisältöjen sekä toimintatapojen päivittäminen ajantasaiseksi.

Toisessa palaverissa toimeksiantajan työntekijät näyttivät heillä aiemmin käytössä olleen toteutussuunnitelman. Toteutussuunnitelma oli taulukkomallinen ja siihen oli kirjattu toiminta, tarve, keino ja tavoite. Toteutussuunnitelmassa oli

suuntaa antavia toimintaideoita, joita pystyi hyödyntämään käytännössä. Toiminta keskittyi digitaalisten mediavälineiden käytön opetteluun. Toimeksiantaja oli toteuttanut mediakasvatusta aiemmin käytössä olleen mediakasvatuksen toteutussuunnitelman pohjalta. Aiemmin käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma ei ollut toimeksiantajan mielestä enää ajantasainen eikä se vastannut enää toimeksiantajan tarpeeseen, joten mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa toivottiin päivitettävän ajantasaiseksi. Erityisesti suunnitelmaa haluttiin kohdentaa varhaiskasvatusikäisiin lapsiin ja lisätä suunnitelmaan erilaisia konkreettisia keinoja toiminnan toteuttamisen helpottamiseksi.

Toisen palaverin aikana käydyissä keskusteluissa kävi toistamiseen ilmi, että toimeksiantajalla käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma ei ollut ajantasainen eikä se ollut ollut hetkeen käytössä. Toimeksiantajan aiemmin käyttämää mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa hyödynnettiin haastattelukysymysten laadinnan taustalla. Toisen palaverin päätteeksi sovittiin, että teemahaastattelu aiheeseen liittyen pidetään Teamsin välityksellä yhdessä sovittuna ajankohtana. Toimeksiantaja ehdotti, että haastatteluun voisi osallistua useampi työntekijä.

4.1 Teemahaastattelu

Aineistonkeruumenetelmänä voidaan hyödyntää eri tavoin toteutettuja haastatteluja, esimerkkinä teemahaastattelu tai avoin haastattelu (Palonen ym. 2022, 281). Teemahaastattelulla kerättiin tietoa toimeksiantajan toiveista ja tarpeista liittyen muun muassa toteutussuunnitelman sisältöön, visuaalisuuteen ja mediakasvatuksen toteuttamiseen. Teemahaastattelu valittiin aineistonkeruumenetelmäksi, koska ennalta suunniteltujen kysymysten lisäksi haluttiin mahdollistaa avoin keskustelu. Teemahaastattelu mahdollisti aiheen rajauksen, mutta teemahaastatteluun kuuluvalla avoimella keskustelulla mahdollistettiin muun muassa haastateltavien omien mielipiteiden ja kokemusten jakamista.

Teemahaastattelua valitessa tulee huomioida se, että teemahaastattelu pohjautuu kirjallisuuteen ja siinä määriteltyihin teemoihin. Ennen teemahaastattelun suunnittelua ja toteuttamista tulee perehtyä tutkimusaiheeseen ja hankkia siitä tietoa esimerkiksi tutkimuskirjallisuuden avulla. Aiheeseen perehtymisen jälkeen voidaan suunnitella haastattelun toteuttamista varten teemahaastattelurunko. Teemahaastattelurunkoon kirjatut ennalta suunnitellut teemat pohjautuvat esimerkiksi tutkimuskirjallisuudesta esiin tulleisiin teemoihin. Teemahaastattelussa keskeistä on, että haastattelu etenee suunnitellun haastattelurungon mukaan antaen kuitenkin tilaa haastateltavan vapaalle pohdinnalle ja ajatuksille. (Palonen ym. 2022, 285–286.)

Tiedonhankinnan teemahaastattelu toteutettiin Teamsin kautta ryhmähaastatteluna. Aiemmin pidetyissä palaverissa toimeksiantajan työntekijät olivat keroneet, että toiveina oli ohjauskertojen sisältöjen päivittäminen ja konkreettisten keinojen lisääminen osaksi toteutussuunnitelmaa. Nämä toiveet otettiin huomioon, kun lähdettiin muodostamaan haastattelukysymyksiä (ks. liite 3), joiden avulla kerättiin työntekijöiden toiveita ja tarpeita päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman visuaalisuuteen, sisältöön ja toteutusmuotoon liittyen.

Haastatteluissa haastateltavien määrä vaihtelee ja siihen vaikuttaa muun muassa tutkimuksen tarkoitus. Haastattelu voidaan toteuttaa esimerkiksi yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelussa haastattelija puhuu samanaikaisesti kaikille haastateltaville, jotka haastatteluun osallistuvat. Haastattelija voi suunnata ryhmähaastattelussa kysymyksiä myös yksittäiselle osallistujalle. Ryhmähaastattelua pidetään keskustelunkaltaisena, joka on vapaamuotoista ja osallistajat voivat kommentoida asioita spontaanisti. (Hirsjärvi ym. 2022, luku 5.3.)

Toimeksiantajan työntekijöiden kanssa sovittiin, että haastattelu pidetään ryhmähaastatteluna Teamsin välityksellä ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelu valittiin, koska sen avulla saatiin tietoa usealta eri henkilöltä samalla haastat-

telukerralla. Toimeksiantaja valitsi itse haastatteluun osallistuvat henkilöt. Alkuperäisenä suunnitelmana oli, että haastatteluun osallistuisi 4–5 henkilöä, joista osalla olisi ollut käytännön kokemusta mediakasvatuksen toteuttamisesta varhaiskasvatusikäisten kanssa. Ryhmähaastatteluun pääsi osallistumaan kolme toimeksiantajan työntekijää. Heillä ei ollut käytännönkokemusta varhaiskasvatusikäisten lasten mediakasvatuksen toteuttamisesta.

Teemahaastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna huhtikuussa vuonna 2024. Haastattelun päivämäärä sovittiin yhdessä etukäteen haastatteluun osallistuvien työntekijöiden kanssa. Haastattelua varten toimeksiantajalle lähetettiin Teams-kutsu. Lisäksi haastattelukysymykset (ks. liite 3) lähetettiin etukäteen haastatteluun osallistuville työntekijöille. Haastattelu nauhoitettiin sovitusti ja haastattelu kesti 50 minuuttia.

Haastattelukysymykset käytiin haastattelun aikana läpi yksi kerrallaan ja ennen seuraavaan kysymykseen siirtymistä varmistettiin, että kenelläkään ei ollut lisättävää. Tarvittaessa osoitettiin puheenvuoro sellaiselle työntekijälle, joka ei vielä ollut vastannut kysymykseen. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus jättää vastaamatta esitettyyn kysymykseen.

4.2 Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset (ks. liite 3) koostuivat kahdesta osiosta. A-osiossa kerättiin tietoa haastatteluun osallistuneiden toimeksiantajan työntekijöiden kokemuksista liittyen heillä aiemmin käytössä olleeseen mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan. A-osan kysymyksien taustalla vaikutti toimeksiantajan aiemmin käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma. A-osion kysymysten avulla kerättiin tietoa haastateltavien toiveista päivitettyyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan erityisesti suunnitelman sisällön ja visuaalisuuden osalta.

Haastattelun B-osion kysymykset pohjautuivat vuoden 2022 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa käsiteltyyn minä ja meidän yhteisömme -oppimisen

alueeseen (Opetushallitus 2022, 50). B-osion kysymysten tavoitteena oli saada haastateltavilta tietoa siitä, miten he ovat toteuttaneet mediakasvatusta kyseisessä oppimisen alueessa mainittujen teemojen osalta. Haastattelun B-osassa selvitettiin mediakasvatuksen toteutukseen liittyviä konkreettisia keinoja. Tavoitteena oli selvittää, mitä keinoja työntekijät olivat aikaisemmin käyttäneet ja mitkä keinot olivat olleet toimivia käytännössä sekä oliko käytössä olleissa keinoissa ollut haasteita. Haastattelukysymysten taustalla olivat myös tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset. Haastattelu nauhoitettiin sovitusti, jotta osallistujien antamien vastausten litterointi, luokittelu ja analyysi onnistuivat sujuvasti.

4.3 Aineiston luokittelu ja analyysi

Haastattelun jälkeen kerätty aineisto litteroitiin, luokiteltiin ja analysoitiin. Tässä opinnäytetyössä aineiston analysoinnissa käytettiin aineiston erittelyä, ryhmittelyä ja vertailua. Kostamon ym. (2022, luku 2.4) mukaan ensimmäisessä vaiheessa haastatteluaineisto litteroidaan, eli puhe muutetaan tekstimuotoon. Litteroitua tekstiä haastattelusta muodostui neljä A4-sivua fonttikoolla 12. Toisessa vaiheessa aineisto tiivistetään kokonaisuuksiksi aihealueittain. Tiivistämisen jälkeen kootaan keskeiset havainnot taulukkoon. Havaintoja vertaillaan ja niistä yhdistellään keskenään samankaltaiset havainnot taulukon seuraavaan sarakkeeseen. Tarvittaessa yhdistelyä jatketaan vielä seuraavaan sarakkeeseen, jonka jälkeen saadaan selville haastatteluaineiston ydinajatuksat. Lopuksi taulukon pohjalta tehdään johtopäätökset, joita käytetään lopullisessa tuotoksessa lähdekirjallisuuteen peilaten. (Kostamo ym. 2022, luku 2.4.) Näitä vaiheita hyödynnettiin tämän opinnäytetyön haastatteluaineiston luokittelussa ja analyysissa.

Ensimmäisenä taulukkoon kirjattiin litteroidusta tekstistä poimitut alkuperäisilmaukset. Sen jälkeen kirjattiin alkuperäisilmauksista pelkistetyt ilmaukset. Pelkistetyistä ilmauksista muodostettiin alaluokat, jonka jälkeen yhdistettiin niitä yläluokkiin ja lopuksi vielä pääluokkaan. Aineiston analyysissa edettiin haastattelukysymys kerrallaan.

Haastattelutulokset luokiteltiin yhteen pääluokkaan ja kolmeen yläluokkaan. Pääluokaksi muodostui päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma ja yläluokiksi muodostuivat päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman visuaalisuus, sisältö ja konkreettiset keinot.

Haastattelun A-osan tavoitteena oli selvittää toteutussuunnitelman sisältö ja visuaalisuus. Lisäksi selvitettiin, mitkä asiat aiemmassa mediakasvatuksen toteutussuunnitelmassa olivat toimivia ja mitä asioita tulisi päivittää. Haastattelun A-osan vastausten perusteella päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman sisältö jakautui alaluokkiin, joita olivat aihe, tarkoitus, tavoite, toiminta, tarvikkeet ja vinkit. Lisäksi alaluokkia olivat keinojen ja materiaalien päivittäminen, ryhmän koko, toiminnan kesto, toiminnan muokkaaminen ja soveltaminen asiakasryhmän ja ikätason mukaan sekä ohjaukertojen toteuttaminen joko itsenäisinä ohjaukertoina tai yhtenäisenä kokonaisuutena. Näihin haastatteluvastauksiin pohjautuen lähdettiin muodostamaan päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman runkoa ja sisältöä.

Päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman visuaalisuus -yläluokka jakautui alaluokkiin. Alaluokkina olivat muun muassa toteutussuunnitelman muoto ja toteutussuunnitelman selkeys. Haastatteluvastausten analyysin perusteella toteutussuunnitelman muodolla ei ollut väliä. Toteutussuunnitelman muodolla tarkoitettiin taulukkomuotoista toteutussuunnitelmaa. Lisäksi analyysin perusteella tuli ilmi esimerkiksi toteutussuunnitelman selkeyden tärkeys (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Esimerkki aineiston luokittelusta

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Ei väliä, missä muodossa uusi	Muodolla ei väliä	Toteutussuunnitelman muoto	Päivitetyn mediakasvatuksen	Päivitetty mediakasva-

toteutus- suunnitelma on			toteutussuunni- telman visuaali- suus	tuksen toteu- tussuunni- telma
Itse ei ole keksinyt parempaa muotoa suunnitelmalle	Ei uutta ideaa muodolle			
Ei väliä, missä muodossa suunnitelma on	Muodolla ei väliä			
Ei väliä suunnitelman muodolla, kunhan muoto selkeä	Muoto selkeä	Toteutus- suunnitelman selkeys		
Taulukkomalli alun perin valikoitunut selkeyden vuoksi, ei kuitenkaan ainut mahdollinen vaihtoehto	Taulukkomalli selkeä, muttei ainoa vaihtoehto			

Haastattelun A-osan vastauksista saatiin esille, että aiemmin käytössä olleen mediakasvatuksen toteutussuunnitelman määritteet aihe, tarkoitus, tavoite ja toiminta olivat toteutussuunnitelmaa selkeyttäviä. Vastausten mukaan toimiva toteutussuunnitelma on selkeä, helppo ottaa käyttöön ja sisältää konkreettisia keinoja, joilla toteuttaa mediakasvatusta. Tämän lisäksi haastattelussa nousi esille, että päivitettyssä toteutussuunnitelmassa olisi hyvä määritellä toimintaan

tarvittavat tarvikkeet ja konkreettisia keinoja, jotta uusien ohjaajien olisi helppompaa tulla ohjaamaan toimintaa. Haastattelutuloksista kävi ilmi, että taulukkomalli oli alun perin valikoitunut selkeyden vuoksi, mutta sitä ei pidetty ainoana toteutusvaihtoehtona. Haastateltavien toiveena oli, että toteutussuunnitelman muoto pysyy selkeänä. Haastattelun tuloksista nousi esiin myös toive siitä, että toteutussuunnitelmaa voisi hyödyntää niin yksilö- kuin pienryhmätyöskentelyssäkin, koska työntekijä ei aina pysty vaikuttamaan ohjattavan ryhmän kokoon. Haastattelusta saatiin selville myös, että toiminnan kesto voi olla maksimissaan tunti ja kesto olisi hyvä pystyä muokkaamaan ryhmän tarpeiden mukaisesti.

Haastattelun B-osan vastauksista saatiin konkreettisia keinoja mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan. Haastattelusta esiin nousseita keinoja olivat muun muassa keskustelut, digitaalisten ja ei-digitaalisten välineiden hyödyntäminen, somepäivityksen tekeminen, sovelluksien käyttäminen, valokuvien käyttäminen sekä väittämät ja vastausvaihtoehdot. Haastattelusta kävi ilmi, että toimeksiantajan työntekijät toivoivat päivitettyyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan ”vinkkilinkkejä”, joista saisi suoraan materiaaleja tiettyyn aihepiiriin ja sen käsittelemiseen liittyen. Haastatteluvastauksista nousi esille myös toive, että toiminnassa hyödynnettäisiin mahdollisesti myös ei-digitaalisia mediavälineitä. Haastattelusta saatujen tuloksien pohjalta lähdettiin rakentamaan päivitetyn toteutussuunnitelman sisältöä.

4.4 Toteutussuunnitelman laatiminen

Toteutussuunnitelman päivittämisen suunnittelu aloitettiin tekemällä tiedonhaku. Tiedonhaussa käytettiin erilaisia tiedonhakukanavia, muun muassa Kaakuria, Finnaa ja Journalia. Tiedonhaussa hyödynnettiin informaation ohjausta. Informaatikolta saatiin tietoa muun muassa erilaisista tiedonhaun mahdollisuuksista, erilaisten hakusanojen hyödyntämisestä ja tiedonhaun rajusten tekemisestä. Tiedonhaku tehtiin sekä suomenkielisistä että englanninkielisistä aineistoista. Erilaisia tutkimuksia ja kirjallisia lähteitä kerättiin kirjallisuuskatsaukseen (ks. liite 2). Kirjallisuuskatsauksen tutkimuksia ja lähteitä

hyödynnettiin teorianäytetyön teoriaosuudessa että mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa päivitettäessä. Mediakasvatuksen toteutussuunnitelman sisältöä ja visuaalisuutta lähdettiin päivittämään haastattelutulosten ja toimeksiantajan kanssa käytyjen aloitus- ja suunnittelupalaverien pohjalta.

Päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman sisällön suunnittelussa huomioitiin sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022, 50) määritellyt mediakasvatuksen teemat että ryhmähaastattelun tulokset. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (Opetushallitus 2022, 50) valittiin viisi eri mediakasvatukseen liittyvää teemaa, joita olivat median tuottaminen, mediaan tutustuminen, todenmukaisuuden pohdinta, vastuullinen median käyttö ja lähde- ja mediakriittisyys. Näiden teemojen pohjalta muodostettiin päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman viisi ohjauksetta. Mediakasvatuksen toteutussuunnitelman päivittämisen tärkeimpiä lähtökohtia haastattelutulosten perusteella olivat suunnitelman päivittäminen ajantasaiseksi, suunnitelman säilyminen selkeänä, konkreettisten keinojen lisääminen ja toiminnan kohdentaminen varhaiskasvatusikäisiin lapsiin.

Päivitetystä mediakasvatuksen toteutussuunnitelmassa hyödynnettiin myös varhaiskasvatukseen suunnattuja mediakasvatuksen materiaaleja. Materiaalit olivat suunnattu varhaiskasvatusalan ammattilaisille tai varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa toimiville. Lisäksi haastattelun tulokset ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) määritellyt mediakasvatuksen teemat vaikuttivat siihen, mitä varhaiskasvatukseen suunnattuja materiaaleja mediakasvatuksesta valittiin.

Toteutussuunnitelman päivittämistä ja kehittämistä varten muodostettiin kehittämissiimi, johon kuului tämän opinnäytetyön kaksi tekijää. Kehittämisellä pyrittiin rakentamaan toimeksiantajalle päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma varhaiskasvatusikäisille lapsille, joka vastasi toimeksiantajan esittämiin toiveisiin, tarpeisiin ja asetettuihin tavoitteisiin.

Kehittämistiimi työskenteli Teamsin välityksellä yhdessä sovittuina ajankohdina. Kerättyä tietoa käsiteltiin keskustelemalla ja käymällä kerättyä tietoa läpi useaan kertaan. Kerätystä tiedosta pyrittiin hyödyntämään erityisesti sitä materiaalia, joka vastasi asetettuihin tavoitteisiin. Asetetut tavoitteet pidettiin mielessä valikoimalla varhais- ja mediakasvatukseen suunnattuja materiaaleja, suunnittelemalla haastattelukysymykset tavoitteiden pohjalta ja hyödyntämällä haastatteluvastauksia päivitetyn toteutussuunnitelman kehittämisessä.

Toimeksiantajan työntekijöiltä kysyttiin sähköpostitse haastattelun jälkeen, haluavatko he osallistua tai vaikuttaa päivitetyn toteutussuunnitelman kehittämiseen. Tähän toimeksiantajan työntekijät vastasivat, että kehittämistiimi voi päivittää suunnitelmaa itsenäisesti haastatteluvastauksia hyödyntäen. Vihreä väri valikoitui päivitettyyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan kehittämistieimin toimesta, koska valitulla värillä haluttiin herättää mielenkiintoa ja tehdä suunnitelman lukemisesta mielekästä. Päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma toteutettiin Powerpoint-muodossa, koska siihen pystyttiin selkeästi luomaan yksittäiset ohjaukset.

Päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman alussa on sisällysluettelo, jolla haluttiin selkeyttää toteutussuunnitelman käyttämistä ja antaa käyttäjälle tietoa suunnitelman sisällöstä heti aluksi. Tavoitteet ja taustat kirjoitettiin ensimmäisiin dioihin tiivistetysti, jotta toteutussuunnitelman käyttäjä saa helposti tietoa toteutussuunnitelmaan valittujen ohjauksetojen tavoitteista ja taustoista.

Jokaisen ohjauksetojen runko on samanlainen. Ohjauksetojen koostuvat aiheesta, tarkoituksesta, tavoitteesta, toiminnasta, tarvikkeista ja vinkeistä. Ohjauksetoihin valittu runko pohjautuu haastattelun tuloksiin. Jokaiseen ohjauksetoihin lisättiin haastatteluvastauksen perusteella aiheeseen käsittelyyn liittyvä ”vinkkilinkki”. Linkit valittiin ohjauksetojen aiheisiin liittyen haastattelutulokset huomioiden ja taustalla vaikutti myös Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueessa (Opetushallitus 2022, 50) määritellyt mediakasvatuksen tavoitteet.

Suurimmat erot aiemmin käytössä olleen ja päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman välillä ovat toteutussuunnitelman muodon vaihtuminen taulukkomallista Powerpointin diasarjaksi ja toiminnan suuntaaminen varhaiskasvatusikäisille lapsille. Erona aiemmin käytössä olleen ja päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman välillä on myös muun muassa ohjauksetojien sisältöihin lisätty määritelmä ohjauksetojien kestosta ja konkreettiset ”vinkkilinkit”.

5 PÄIVITETTY MEDIAKASVATUKSEN TOTEUTUSSUUNNITELMA

Päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma varhaiskasvatusikäisille lapsille (ks. liite 1) koostuu kansisivusta, sisällysluettelosta, mediakasvatuksen tavoitteista varhaiskasvatusikäisille lapsille, toteutussuunnitelman taustatiedoista, viidestä ohjauksetojasta ja lopussa on myös lähdeluettelo.

Mediakasvatuksen toteutussuunnitelma on luotu Powerpoint -diasarjaksi, joka lähetettiin toimeksiantajalle käytettäväksi sähköpostitse PDF-tiedostona. Toteutussuunnitelma tehtiin diasarjaksi haastattelussa nousseiden toiveiden perusteella. Haastateltavilla ei ollut toiveita toteutussuunnitelman muodon suhteen, mutta toiveena oli, että toteutussuunnitelma olisi visuaalisesti selkeä ja helppo ottaa käyttöön.

Kansisivusta käy ilmi, että kyseessä on mediakasvatuksen toteutussuunnitelma mediakasvatuksesta varhaiskasvatusikäisille lapsille. Sisällysluettelo on tehty koonti suunnitelman sisällöstä.

Mediakasvatuksen tavoitteet varhaiskasvatusikäisille lapsille -diaan kirjattiin ylös mediakasvatuksen tavoitteet varhaiskasvatusikäisille lapsille, jotka perustuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022, 50) määriteltyihin mediakasvatuksen tavoitteisiin. Tavoitteita ovat lapsen mahdollisuus toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään omassa yhteisössään, eri medioihin tutustuminen, median tuottaminen, todenmukaisuuden pohdinta, lähde- ja me-

diakriittisyyden harjoittelu sekä median vastuullinen käyttö. Tämän dian ai-
hetta perusteltiin haastattelun tuloksilla. Haastattelun tuloksista kävi ilmi toi-
minnan tavoitteellisuus ja tavoitteiden merkitys.

Toteutussuunnitelman tausta -diaan kirjattiin ylös, että mediakasvatuksen to-
teutussuunnitelma varhaiskasvatusikäisille lapsille pohjautuu sekä minä ja
meidän yhteisömmme -oppimisen alueeseen, että toimeksiantajan työntekijöille
järjestetyn haastattelun tuloksiin. Toteutussuunnitelman tausta -diaan kirjattiin
asiat, jotka liittyvät jokaiseen ohjauskertaan yleisesti. Kirjattuja asioita ovat
mahdollisuus toteuttaa ohjauskerta itsenäisenä ohjauskertana tai koota oh-
jauskerroista yhtenäinen kokonaisuus, ohjauskerran kesto, ryhmän koko, si-
sältöjen ja toiminnan soveltaminen ja muokkaaminen asiakasryhmän mukaan
sekä tieto siitä, että jokaiseen ohjauskertaan liittyy vinkkejä, joita voi hyödyn-
tää jokaisessa ohjauskerrassa. Toteutussuunnitelman tausta -dian sisältö poh-
jautuu haastattelun tuloksiin.

Ohjauskertojen teemat valittiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirja-
tusta minä ja meidän yhteisömmme -oppimisen alueesta, jossa on määritelty
mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa. Jokaisen ohjauskerran tarkoitus ja ta-
voite pohjautuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjattuihin media-
kasvatuksen sisältöihin. (Opetushallitus 2022, 50.)

5.1 Ensimmäinen ohjauskerta

Ensimmäisen ohjauskerran tarkoituksena on tutustua erilaisiin mediavälinei-
siin. Ohjauskerran tavoitteena on, että ohjauskertaan osallistuvat asiakkaat
oppivat tunnistamaan erilaisia mediavälineitä kuvien avulla keskustelua käy-
den. Keskustelun kautta tavoitteena on myös lisätä asiakkaiden tietoa siitä,
mihin erilaisia mediavälineitä käytetään. Toiminnan valintaa tuki haastattelun
tulokset, joissa esille nousi aiheiden läpikäyminen keskustellen. Ohjauskerran
toiminnaksi valittiin keskustelutuokio kuvien ja kysymysten avulla (Mannerhei-
min lastensuojeluliitto 2018, 19).

5.2 Toinen ohjauskerta

Toisen ohjauskerran tarkoituksena on tutustua mediavälineiden käyttämiseen. Tavoitteena on, että asiakkaiden monilukutaito kehittyy ja he oppivat käyttämään erilaisia mediavälineitä. Ohjauskerran tarkoituksena on hyödyntää digitaalisia mediavälineitä, kuten tablettitietokonetta tai vaihtoehtoisesti perinteisiä tiedotusvälineitä, kuten sanomalehtiä ja kirjoja. Toiminnaksi valittiin kirjoihin ja lehtiin tutustuminen ja lähdemateriaalina hyödynnettiin varhaiskasvatukseen suunnattuja Mediatehtäviä -materiaalia (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018, 7).

Haastattelussa nousi esille, että haastateltavat olivat aiemmin tutustuneet vain digitaalisiin mediavälineisiin yhdessä asiakkaiden kanssa. Haastateltavat kokivat myös, että ei-digitaalisiin välineisiin tutustuminen voisi olla hyvä idea. Tällä perusteltiin sitä, että tähän ohjauskertaan valittiin myös ei-digitaalisten mediavälineiden hyödyntäminen.

5.3 Kolmas ohjauskerta

Kolmas ohjauskerta painottuu median tuottamiseen ja sosiaaliseen mediaan. Ohjauskerran tarkoituksena on, että asiakkaat pääsevät tutustumaan median tuottamisen keinoihin käytännön tasolla. Ohjauskerran toiminnallisessa osuudessa asiakkaat pääsevät tekemään päivityksen valittuun sosiaalisen median kanavaan yhdessä ohjaajan kanssa.

Sosiaalisen median näkökulmaa perusteltiin haastattelun tuloksilla, joista esiin nousi sosiaalisen median käsittely. Ohjauskerran toimintaan hyödynnettiin kahta eri lähdettä. Valokuvaaminen nousi esiin Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen -materiaalista (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018, 10) ja media-kollaasin idea nousi esille Varhaiskasvatuksen mediavuosikello -materiaalista

(Mediamieli 2022). Näistä lähteistä ja haastattelun tuloksista yhdistyi idea toimintaan, jossa otetaan valokuvia ja tehdään yhdessä päivitys asiakkaiden kanssa sosiaaliseen mediaan.

5.4 Neljäs ohjauskerta

Neljännän ohjauskerran aiheena on asioiden todenmukaisuuden pohdinta. Tarkoituksena on pohtia erilaisten materiaalien avulla asioiden todenmukaisuutta. Tavoitteena on, että asiakkaat oppivat pohtimaan median kautta näkemiansä asioiden todenmukaisuutta. Todenmukaisuuden pohdinta väittämien ja kuvitteellisten tilanteiden avulla nousi esille myös haastattelutuloksista. Ohjauskerran toimintavaiheen toteutukseen valittiin sekä Oppi&ilo (2023) Totta vai tarua -kuvakortit että KuVilla -materiaalin (2024) arvoituskuvia ja niihin liittyviä kysymyksiä.

5.5 Viides ohjauskerta

Viides ohjauskerta käsittelee median turvallista käyttöä. Tarkoituksena on, että asiakkaat voivat harjoitella median vastuullista ja turvallista käyttöä konkreettisesti. Ohjauskerran toimintaan valittiin kuvien tulkintaa ja keskustelua mediassa nähdystä aiheista sekä koetuista tunteista. Toimintaan löydettiin valmiit ideat Oppi&ilo (2023) mediakasvatuksen puuhakorteista kohdista viisi ja kymmenen. Valittua toimintaa perusteltiin myös haastattelun tuloksilla. Haastattelutavat nostivat esille turvallisen median käsittelyyn liittyen kokemukset, keskustelun ja kuvitteelliset tilanteet.

6 TOTEUTUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI

Kehittämistyössä yhtenä keskeisenä osana on palautteen saaminen niin toimeksiantajalta kuin kohderyhmältä. Palautteen avulla voi muun muassa kehittää omaa ammattiosaamista. Palautetta voi antaa kehittämistyön eri vaiheista ja valmiista tuotoksesta. Palaute voidaan toteuttaa esimerkiksi palautekyselyn

muodossa. (Kostamo ym. 2022, 2.7.) Päivitetyn mediakasvatuksen toteutus suunnitelman arviointia pyydettiin sovitusti sähköpostin välityksellä toimeksiantajalta. Päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman arviointikysymykset (ks. liite 4).

Arviointikysymykset muodostettiin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin pohjautuen. Arviointikysymyksiin vastasivat toimeksiantajan kaksi työntekijää, jotka olivat mukana toimeksiantajan puolelta koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Saadun arvioinnin mukaan toteutussuunnitelma on riittävän selkeä ja sitä pystyy soveltaen käyttämään erilaisten asiakasryhmien kanssa. Selkeys tulee esiin esimerkiksi selkeiden aihealueiden rajausten ja selkeän ulkoasun myötä. Arvioinnista kävi ilmi myös, että selkeys vaikuttaa positiivisesti päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman käyttöönottoon ja toiminnan toteuttamiseen.

Päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma oli palautteen mukaan toteutettu niin, että suunnitelmaa käytettäessä ohjaajat pystyvät ottamaan huomioon ajantasaisuuden ja asiakaslähtöisyyden. Asiakaslähtöisyys näkyy muun muassa siinä, että ohjaukset on suunniteltu kohderyhmälle sopiviksi. Kohderyhmänä oli sovitusti varhaiskasvatukseen lapset. Palautteen mukaan ohjaukset tavoitteet oli riittävän selkeästi määritelty ja tuotu esille.

Päivitettyyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan valitut konkreettiset toimintavinkit koettiin aiheisiin sopivina jokaisen ohjauksen osalta. Arvioinnissa nousi kuitenkin esille, että toimintavinkkejä olisi voinut olla enemmän ja niitä olisi voinut tarkentaa. Arvioijat toivoivat ideoita esimerkiksi valmiiksi toimintaan sopivaksi valituista e-kirjoista, joita ohjauksella voisi hyödyntää. Arvioinnissa pohdittiin myös, onko sosiaalisen median osuus päivitettyssä toteutussuunnitelmassa liian iso varhaiskasvatukseen lasten näkökulmasta. Tämän opinnäytetyön tuotoksessa ei lähdetty muokkaamaan sosiaalisen median osuutta, mutta se kirjattiin jatkotutkimus ja -kehittämisideaksi.

Arvion mukaan päivitettyä toteutussuunnitelmaa pystyy käyttämään päiväkotityöskentelyssä varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa ja myös muiden asiakasryhmien kanssa työskenneltäessä. Arvioijien mukaan se soveltuu käytettäväksi esimerkiksi kehitysvammaisten koululaisten tai sellaisten asiakasryhmien kanssa, joilla on vain vähän kokemusta median käytöstä. Toimeksiantajalta kysyttiin, miten he aikovat ottaa käyttöön päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman. Vastaukseksi saatiin, että toimeksiantaja voisi ottaa päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman käyttöön sovelletusti kaikkien mediakasvattajien toimesta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli päivittää toimeksiantajalle heillä aiemmin käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma ja kohdistaa suunnitelma varhaiskasvatusikäisille lapsille. Tarkoituksena oli suunnitella mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan viisi ohjauksetta. Ohjauksettojen teemat valittiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kirjattua oppimisen alueesta minä ja meidän yhteisömme (Opetushallitus 2022). Ohjauksetrat suunniteltiin valittujen teemojen ympärille toimeksiantajan toiveet ja tarpeet huomioiden. Toimeksiantajan työntekijöitä haastatteleamalla selvitettiin, miten toteutussuunnitelmaa päivitetään ja mitä työntekijät toivoivat toteutussuunnitelman sisällöltä sekä visuaalisuudelta.

Toimeksiantajan toiveet ja tarpeet selvitettiin yhteisten palaverien ja ryhmähaastattelun avulla. Palaverissa käytyjen keskusteluiden pohjalta selvisi muun muassa, että toteutussuunnitelmaa päivitetään ajan tasalle ja ohjauksetrat suunnitellaan varhaiskasvatusikäisille lapsille sopiviksi. Haastattelun tuloksista kävi ilmi toimeksiantajan ajatukset ja toiveet toteutussuunnitelman visuaalisuudesta, sisällöstä ja konkreettisista keinoista.

Kehittämistyön valmis tuotos oli päivitetty mediakasvatuksen toteutussuunnitelma varhaiskasvatusikäisille lapsille, joka sisältää viisi ohjauksetta. Päivi-

tetty toteutussuunnitelma tehtiin Powerpoint -diasarjaksi, joka koostui kymmenestä diasta. Päivityksessä toteutussuunnitelmassa hyödynnettiin mediakasvatukseen liittyvää lähdekirjallisuutta, joka kohdentui varhaiskasvatukseen lapsiin. Toteutussuunnitelmassa otettiin huomioon toimeksiantajan esittämät toiveet ja tarpeet.

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, millainen on toimeksiantajan tämänhetkinen toteutussuunnitelma, miten mediakasvatusta on tähän asti toteutettu ja miksi olemassa olevaa toteutussuunnitelmaa tulee kehittää. Tähän kysymykseen saatiin vastaus opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa pidetyssä aloituspalaverissa. Aloituspalaverissa keskusteltiin toimeksiantajan aiemmin käyttämästä mediakasvatuksen toteutussuunnitelmasta ja suunnitelman sisältö käytiin yhdessä keskustellen läpi. Keskustelusta kävi ilmi, että toimeksiantajalla aiemmin käytössä ollut mediakasvatuksen toteutussuunnitelma ei ollut enää ajantasainen eikä se ollut ollut käytössä viime aikoina.

Toinen tutkimuskysymys oli, minkälaisilla keinoilla ja sisällöillä mediakasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatukseen lapsille varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjattujen mediakasvatuksen tavoitteiden mukaan (Opetushallitus 2022, 50). Toiseen tutkimuskysymykseen haettiin vastausta Opetushallituksen laatimasta valtakunnallisesta ohjeistuksesta. Opetushallitus määrittelee varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa. Opetushallituksen määritelmä mediakasvatuksesta antoi lähtökohdan päivitetyn mediakasvatuksen toteutussuunnitelman sisältöön. Määritelmän pohjalta etsittiin päivitettyyn toteutussuunnitelmaan konkreettisia keinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen ja lisäksi sisältöä etsittiin erilaisista lähdemateriaaleista. Materiaaleiksi valikoitui varhaiskasvatukseen suunnattuja mediakasvatuksen materiaaleja, kuten esimerkiksi Oppi&ilo- ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton-materiaalit. Erilaisia keinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen ja mediakasvatuksen sisältöjä saatiin myös haastattelukysymysten avulla.

Kolmas tutkimuskysymys oli, millainen olisi toimiva toteutussuunnitelma ja siihen liittyvät viisi ohjauksetta. Haastattelukysymyksiä avulla määriteltiin toimivan toteutussuunnitelman käsite. Haastattelutuloksien mukaan toimiva toteutussuunnitelma on selkeä, helposti käyttöönotettava ja sisältää konkreettisia keinoja toiminnan toteuttamiseen. Toiveet viidestä ohjauksesta ja niiden sisällöistä nousivat esille aloituspalaverista toimeksiantajan kanssa ja haastatteluvastauksista. Ohjauksetoihin valittujen teemojen taustalla vaikutti varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellyt mediakasvatuksen tavoitteet (Opetushallitus 2022, 50). Lisäksi aiheeseen liittyen etsittiin myös teoretietoa erityisesti toteutussuunnitelmaan sisältyvien ohjauksien konkreettisten toimintavinkkien osalta.

Neljäs tutkimuskysymys oli, millaista palautetta ja arviointia päivitetystä toteutussuunnitelmasta saatiin. Toimeksiantajalta pyydettiin arviointia päivitetystä mediakasvatuksen toteutussuunnitelmasta varhaiskasvatusikäisille lapsille. Toimeksiantajalle lähetettiin arviointia varten suunnitellut kysymykset (ks. liite 4), joihin toivottiin vastattavan. Saadusta palautteesta kävi ilmi, että päivitetty toteutussuunnitelma on selkeä ja selkeys vaikuttaa myönteisellä tavalla toteutussuunnitelman käyttöönottoon. Kehittämiseksi toimeksiantaja toi esille ajatuksen, että onko sosiaalisen median osuus liian iso varhaiskasvatusikäisten lasten näkökulmasta.

Viides tutkimuskysymys oli, kohdentuuko päivitetty toteutussuunnitelma erityisesti varhaiskasvatusikäisille lapsille. Toimeksiantajalta pyydetyssä arvioinnin perusteella päivitetty toteutussuunnitelma soveltuu varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa käytettäväksi. Soveltuvuus näkyy toimeksiantajan mielestä muun muassa asiakaslähtöisyydessä, jossa on otettu huomioon toiminnan sopeutus varhaiskasvatusikäisille lapsille.

7.1 Eettisyys

Opinnäytetyössämme työskenneltiin tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti. Tutkimuseettiset säännöt jakautuvat kolmeen eri osioon. Tutkimuksessa

otetaan huomioon muun muassa tutkimuksessa osallisena olevien ihmisarvo ja sitä koskevat säännöt, tiedon totuudellisuus ja luotettavuus. Tutkimuksessa osallisena olevien ihmisarvoa koskevia sääntöjä ovat esimerkiksi vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen, osallistujan oikeus tunnistamattomuuteen, eli tutkimuksesta ei tule ilmi osallistuneiden henkilötietoja eikä heitä voida tunnistaa antamiinsa vastauksiin liittyen. Osallistujilla on myös oikeus vetäytyä tutkimuksesta missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. (Kaukko ym. 2023, luku 5.)

Tutkimuksen tarkoituksena on tiedon tuottaminen. Tutkimuksen tekemisen tulee perustua tieteellisen tutkimuksen kriteereihin. Tutkimuksessa tulee käyttää siihen tarkoitettuja aineistonkeruumenetelmiä perustellusti. Tietoa ei saa vääristellä eikä plagioida, esimerkiksi tekstiä ei saa suoraan kopioida tai jättää lähdeviitteittä. (Kaukko ym. 2023, luku 5.) Tätä opinnäytetyötä varten kerätty aineisto säilytetään ja hävitetään tietosuojan mukaisesti. Tässä opinnäytetyössä ei käytetty henkilötietoja. Opinnäytetyössä otettiin huomioon tutkimuseettisiä asioita. Tutkimusetiikassa nostetaan esille esimerkiksi, että ennen tutkimuksen aloittamista sovitaan kaikkien osapuolten kesken aineiston säilyttämistä koskevat asiat (Xamk s.a.). Tämän opinnäytetyön aloitusvaiheessa toimeksiantajan kanssa tehtiin tarvittavat sopimukset ja annettiin tiedoksi muun muassa haastatteluaineiston säilytysaika.

Opinnäytetyötä varten tehtiin toimeksiantajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Toimeksiantajalle kanssa tehtiin Eloisan tutkimuslupahakemus (ks. liite 5), kun toimeksiantosopimus ja opinnäytetyön suunnitelmavaihe oli hyväksytty. Toimeksiantosopimuksen ja tutkimuslupahakemuksen valmiit pohjat löytyivät Etelä-Savon hyvinvointialueen verkkosivuilta.

Haastatteluun osallistuville Vaalijalan työntekijöille lähetettiin tutkimustiedote (ks. liite 6), johon sisältyivät eettinen suostumus osallistumisesta tutkimukseen (ks. liite 7), jossa ei käsitellä henkilötietoja ja tietosuojailmoitus (ks. liite 8.) Tästä opinnäytetyöstä ei aiheutunut kustannuksia.

7.2 Luotettavuus

Lähteitä ja kirjallisuutta valitessa kiinnitetään huomio lähdekritiikkiin, jolla lähdeä voidaan arvioida. Lähteiden valinnassa huomioidaan esimerkiksi kirjoittajaan liittyvä tunnettavuus ja arvostus. Tarkastelun kohteena voi olla kirjoittajan nimen toistuvuus julkaisun tekijänä. Huomiota kiinnitetään myös siihen, että oliko kirjoittajalla tärkeää sanottavaa vai oliko hän sen hetken trendikäs kirjoittaja. Keskittyä voi myös lähteen ikään ja lähdetiedon alkuperään. Uusien ja ajankohtaisten lähteiden hyödyntäminen on tarpeen, sillä monesti tutkimustieto saattaa muuttua uuteen tutkimustietoon. (Hirsjärvi ym. 2009, 113.)

Lähteiden etsimiseen on suositeltavaa käyttää aikaa, eikä ottaa heti ensimmäistä vastaan tulevaa lähdeä. Valitun lähteen tulisi olla luotettava, esimerkiksi kyseisen alan asiantuntijan tekemä. Valitun lähteen tulisi myös vastata opinnäytetyössä määriteltyihin tavoitteisiin. Lähteitä tulisi tarkastella sekä avoimesti että kriittisesti, jossa tarkastelun aikana arvioitaisiin tiedonlähteitä, niiden tekijöitä ja taustoja. (Kostamo ym. 2022, 3.3.)

Tässä opinnäytetyössä lähdemateriaalina käytettiin muun muassa vertaisarvioituja artikkeleita ja mediakasvatukseen liittyvää kirjallisuutta. Lähdemateriaalien valinnassa huomioitiin muun muassa ajantasaisuus ja kirjoittajien tunnettavuus.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella reliabiliteetin avulla. Reliabiliteetti kuvaa tutkimustulosten toistettavuutta eli sitä, että tulosten mittaus uudelleen antaa saman tuloksen. Luotettavuuden arviointiin voidaan hyödyntää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen luotettavuutta tukee se, että tutkimuksessa kerrotaan tarkasti, mitä tutkimuksessa on tehty ja miten on päädytty juuri kyseisiin tuloksiin. Lisäksi kerrotaan tarkasti ja todenmukaisesti tutkimuksen eri vaiheista, esimerkkinä haastattelututkimus, jossa tulee kertoa muun muassa haastattelupaikka, haastatteluun mennyt aika ja haastattelun olosuhteet. (Hirsjärvi ym. 2009, 231, 232.)

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta tukee raportointi, jossa on kuvattu opinnäytetyöprosessin eri vaiheet ja niiden sisältö. Esimerkiksi haastattelun nauhoittaminen ja sen litterointi mahdollistivat haastatteluaineiston tarkan analyysin, koska haastateltavien antamiin alkuperäisiin vastauksiin pystyttiin palaamaan useaan kertaan. Lisäksi raportoinnissa tuotiin ilmi muun muassa haastattelun kesto ja haastattelun toteutustapa.

8 POHDINTA

8.1 Kehittämistyön onnistuminen ja menetelmällinen arviointi

Toimeksiantajan kanssa työskentely alkoi siitä, että Eloisan valmiista opinnäytetöiden aiheleistasta valittiin aiheeksi mediakasvatus. Toimeksiantajalle laitettiin sähköpostitse viestiä ja ensimmäinen suunnittelupalaveri sovittiin pidettäväksi Teamsin välityksellä. Ensimmäisessä palaverissa sovittiin, että yhteyttä pidetään opinnäytetyöprosessin ajan sähköpostitse ja yhdessä sovittuina ajankohtina Teams-palavereiden kautta. Yhteydenpito onnistui sovitusti opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyön etenemisen aikataulutuksen osoittautui haastavaksi ja eri vaiheisiin ei osattu varata riittävästi aikaa. Tämän takia esimerkiksi ryhmähaastattelun ajankohtaa siirrettiin yhden kerran sovittua myöhemmäksi opinnäytetyön tekijöiden toiveesta.

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana opimme mediakasvatuksesta ja sen toteuttamisesta varhaiskasvatuksikäisille lapsille. Aluksi kirjallisuuskatsaukseen kerätty tutkimusaineisto antoi teoriatietoa mediakasvatuksesta, mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksesta. Lähdemateriaaleihin tutustumalla saimme selville muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) huomioidut mediakasvatuksen tavoitteet ja sisällöt varhaiskasvatuksikäisille lapsille.

Toimeksiantajan aiemmin käytössä olleesta mediakasvatuksen toteutussuunnitelmasta saimme uutta tietoa mediakasvatuksesta ja lähtökohtia päivitetyn

mediakasvatuksen toteutussuunnitelman pääteemoihin, joita olivat toiminnan aihe, toiminta, tarve ja keino.

Ryhmä- ja teemahaastattelu soveltuivat tiedonkeräysmenetelmiksi tähän opinnäytetyöhön, koska haastattelukysymykset pystyttiin esittämään avoimina kysymyksinä ja kysymyksiin saatuja vastauksia pystyttiin tarvittaessa tarkentamaan. Ryhmähaastattelu valikoitui tiedonkeräysmenetelmäksi toimeksiantajan kanssa pidetyn toisen Teams-palaverin aikana. Ryhmähaastattelu mahdollisti useamman työntekijän osallistumisen haastatteluun samanaikaisesti ja yhdellä haastattelukerralla saatiin kerättyä useamman työntekijän näkemykset ja toiveet mediakasvatuksen toteuttamiseen liittyen.

Sosionomin näkökulmasta tämä opinnäytetyöprosessi lisäsi tämän opinnäytetyön tekijöiden teoretietoa mediakasvatuksen toteuttamisesta varhaiskasvatuksikäisille lapsille. Päivitettyä mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa pystytään tulevaisuudessa hyödyntämään erilaisissa sosionomin työtehtävissä. Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän kautta tullutta osaamista voimme tulevaisuudessa hyödyntää muun muassa erilaisissa kehittämistehtävissä.

8.2 Jatkotutkimus ja -kehittämisideat

Jatkotutkimusideana on teoretiedon ja konkreettisten keinojen päivittäminen, koska esimerkiksi tehdyn ryhmähaastattelun kautta tuli ilmi, että mediakasvatukseen liittyvä materiaali ja keinot päivittyvät koko ajan. Jatkuvan materiaalien ja keinojen päivittämisen vuoksi toteutussuunnitelman pitäminen ajantasaisena on tärkeää, jotta toteutussuunnitelmaa pystytään hyödyntämään toiminnassa. Sen vuoksi materiaalia ja konkreettisiä keinoja olisi hyvä päivittää säännöllisesti. Myös varhaiskasvatuksessa työskenteleviltä ammattilaisilta voisi kysyä toteutussuunnitelmaan liittyen kokemuksia ja niiden pohjalta kehittää toteutussuunnitelmaa.

Päivitetyn toteutussuunnitelman käyttämisen myötä päivitettyä toteutussuunnitelmaa käyttävät työntekijät voivat kehittää sitä esille nousseiden tarpeiden, tavoitteiden ja huomattujen haastekohtien myötä. Tämän opinnäytetyön tuotoksen toimivuutta voidaan arvioida ja kehittää myöhemmin esimerkiksi asiakasryhmiltä saatujen palautteiden perusteella.

LÄHTEET

Business MakeOver s.a. Toteutussuunnitelma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://businessmakeover.eu/fi/tools/implementation-plan> [viitattu 23.9.2024].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229077?sid=4797526433> [viitattu 9.9.2024].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uusittu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kaukko, M. & Kiilakoski, T. 2023. Toimi hyvin: toimintatutkimuksen eettiset kysymykset. Teoksessa Heikkinen, H. & Kaukko, M. Toimintatutkimus: käytännön opas. Tampere: Vastapaino 2023. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.230447?sid=4107257825> [viitattu 5.3.2024].

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.228667?sid=4095308963> [1.3.2024].

Kuvilla. 2024. Arvoitukset. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.1.2024. Saatavissa: <https://sites.google.com/view/kuvilla/ilmaiset-materiaalit/kiellelliset-tai-dot/arvoitukset> [viitattu 17.9.2024].

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://cdn.mll.fi/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf [viitattu 16.9.2024].

Mediamieli. 2022. Varhaiskasvatuksen mediavuosikello: ideoita ja harjoituksia pienten lasten mediakasvatukseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://mediataitokoulu.fi/wp-content/uploads/2024/02/4fe31b0e8e58e0ee20d3046b68a9aa4bmediataitoviikko-varhaiskasvatuksenmediavuosikello.pdf> [viitattu 16.9.2024].

Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien kasvatukseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu 14.10.2024].

Ogegbo, A. & Aina, A. 2020. Early childhood development teacher's perceptions on the use of technology in teaching young children. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://kaakkuri.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi_doaj_pri

[mary oai doaj org article_5c3333bf33e849a5a3e29d38062257da?sid=3956444579](https://www.aryoai.org/article/5c3333bf33e849a5a3e29d38062257da?sid=3956444579) [viitattu 26.2.2024].

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro OY. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.224794?sid=4229911554> [viitattu 25.3.2024].

Opetushallitus s.a. Tietoa varhaiskasvatuksesta vanhemmille ja huoltajille. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tietoa-varhaiskasvatuksesta-vanhemmille-ja-huoltajille> [viitattu 26.2.2024].

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf [viitattu 10.2.2024].

Opetushallitus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Medialukutaito Suomessa: kansalliset mediakasvatuseritykset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 37. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161951/OKM_2019_37.pdf;jsessionid=EE9F091E2AED3D7D698AF540A3E2800A?sequence=1 [viitattu 26.10.2024].

Oppi&ilo. 2023. Puuhakortit mediakasvatukseen 4–8-vuotiaille: medialukutaidon poluilla. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://mediatitokoulu.fi/puuhakortit.pdf> [viitattu 16.9.2024].

Palonen, M. & Kylmä, J. 2022. Avoin haastattelu ja teemahaastattelu aineistonkeruumenetelminä laadullisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/journal.fi.article128992?sid=4774289264> [viitattu 9.9.2024].

Pihlaja, P. & Kangas, M. 2023. Varhaiskasvatussuunnitelma osana ohjausjärjestelmää: Tieto- ja viestintäteknologian käytön ja digitaalisen osaamisen kontekstointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/jecer/article/view/119663/77171> [viitattu 15.2.2024].

Salomaa, S. 2023. Mediakasvatus osana varhaiskasvatuksen opettajien työtä ja koulutusta: tulkintakehyksenä mediakasvatustietoisuus. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Väitöskirja. Tampereen yliopiston väitöskirjat 836. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/150699/978-952-03-2992-1.pdf?sequence=2&isAllowed=y> [viitattu 2.3.2024].

Salomaa, S., Mertala, P. & Karila, K. 2021. Varhaiskasvatuksen opettajien käsitteitä mediakasvatuksesta. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/jecer/article/view/114178/67377> [viitattu 19.3.2024].

Sintonen, S. 2018. Mediakasvatus varhaisvuosina: mukaan dynaamiseen esittämisen virtaan. Teoksessa Kangas, M. & Willman, V. Mediakasvatuksen käsikirja. Tallinna: United press. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.230621?sid=3991629230> [viitattu 2.3.2024].

Vaalijala s.a. Vaativat erityispalvelut valtakunnallisesti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://vaalijala.fi> [viitattu 7.11.2024].

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

XAMK s.a. Tutkimusetiikka. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/sites/Tutkimusjakehitys/SitePages/Tutkimusetiikka.aspx> [viitattu 29.10.2024].

PÄIVITETTY MEDIAKASVATUKSEN TOTEUSTUSSUUNNITELMA VARHAISKASVATUSIKÄISILLE LAPSILLE

MEDIAKASVATUKSEN
TOTEUSTUSSUUNNITELMA
VARHAISKASVATUSIKÄISILLE
LAPSILLE

TOTEUSTUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

- MEDIAKASVATUKSEN TAVOITTEET VARHAISKASVATUSIKÄISILLE LAPSILLE
- SUUNNITELMAN TAUSTA
- 1. OHJAUSKERTA: MEDIAVÄLINEET
- 2. OHJAUSKERTA: MEDIAVÄLINEIDEN KÄYTTÖ
- 3. OHJAUSKERTA: MEDIAN TUOTTAMINEN, SOSIAALINEN MEDIA
- 4. OHJAUSKERTA: ASIOIDEN TODENMUKAISUUDEN POHDINTA
- 5. OHJAUSKERTA: MEDIAN TURVALLINEN KÄYTTÖ

MEDIAKASVATUKSEN TAVOITTEET VARHAISKASVATUSIKÄISILLE LAPSILLE

- Mahdollisuus toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään omassa yhteisössään
- Tutustuminen eri medioihin
- Median tuottaminen leikinomaisesti
- Todenmukaisuuden pohdinta
- Lähde- ja mediakriittisyyden harjoittelu
- Median vastuullinen käyttö

TOTEUTUSSUUNNITELMAN TAUSTA

- Pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueeseen ja Vaalijalan henkilökunnan haastattelutuloksiin
- Suunnitelmassa on viisi ohjauksetta, jotka voidaan toteuttaa itsenäisinä ohjauksina tai yhtenäisenä kokonaisuutena esim. mediapäivänä
- Yhden ohjauksen kesto voi määrittellä ryhmän koon ja ikätason mukaan, suunniteltu kesto on noin puolesta tunnista tuntiin
- Ohjaukset voidaan toteuttaa joko pienryhmissä tai yksilöohjauksena
- Ohjauksien sisältöjä ja toimintaa voi soveltaa ja muokata asiakasryhmän mukaan
- Jokaiseen ohjaukseen liittyy vinkkejä, joita voi hyödyntää ohjauksen toteuttamisessa

1. OHJAUSKERTA: MEDIAVÄLINEET

- Ohjauksen tarkoituksena on tutustua median eri välineisiin
- Tavoitteena on, että lapset oppivat tunnistamaan erilaisia mediavälineitä ja tietävät mihin niitä käytetään
- Ohjauksen toimintana käydään keskustelua mediavälineistä
- Ohjaukseen tarvitaan kuvakortit eri median välineistä ja valmiiksi mietityt kysymykset

VINKIT:

- Voidaan kysyä esimerkiksi: Mitä mediavälineitä lapset kotoista tunnistavat? Mitä mediavälineillä tehdään? Mitä mediavälineitä he ovat itse käyttäneet? Mitä mediavälinettä he käyttäisivät mieluiten?
- Kuvat median eri välineistä löydät: <https://kuvapankki.papunet.net/haku/tietokone>

2. OHJAUSKERTA: MEDIAVÄLINEIDEN KÄYTTÖ

- Ohjauskerran tarkoituksena on tutustua eri mediavälineiden käyttöön, kuten kirjoihin, mainoksiin tai sanomalehtiin
- Tavoitteena on edistää lasten monilukutaitoa ja, että lapset oppivat käyttämään eri median välineitä
- Ohjauskerran toimintana tutustutaan valittujen mediavälineiden käyttöön
- Ohjauskertaan tarvitaan oman valinnan mukaan joko digitaalisia mediavälineitä (esim. tabletti tai tietokone) tai perinteisiä tiedotusvälineitä (esim. fyysiset lehdet tai kirjat)

VINKIT:

- Voidaan hyödyntää e-kirjoja, verkkouutisia, mainosvideoita
- Ohjauskerralla voidaan tutustua lapsille tärkeisiin kirjoihin. Pohditaan seuraavia kysymyksiä; millaisia juonenkäänteitä tarinoissa oli? Miksi tarinan henkilöt toimivat tietyllä tavalla? Mitkä asiat vaikuttivat tarinan henkilön tekemiin ratkaisuihin?

3. OHJAUSKERTA: MEDIAN TUOTTAMINEN, SOSIAALINEN MEDIA

- Ohjauskerran tarkoituksena on tutustua median tuottamiseen ja sosiaaliseen mediaan
- Tavoitteena on, että lapset pääsevät tutustumaan median tuottamisen keinoihin
- Ohjauskerran toimintana tehdään päivitys johonkin sosiaalisen median kanavaan yhdessä asiakkaiden kanssa
- Ohjauskertaan tarvitaan tabletti, kamera tai puhelin

VINKKI:

- Jokainen lapsi saa ottaa oman kuvan ja otetuista kuvista tehdään kollaasi. Kollaasi julkaistaan sosiaalisessa mediassa yhdessä ohjaajan kanssa

4. OHJAUSKERTA: ASIOIDEN TODENMUKAISUUDEN POHDINTA

- Ohjauskerran tarkoituksena on pohtia yhdessä lasten kanssa asioiden todenmukaisuutta
- Tavoitteena on, että lapset oppivat pohtimaan median kautta näkemiensä asioiden todenmukaisuutta
- Ohjauskerran toimintana pohditaan todenmukaisuutta erilaisin keinoin
- Ohjauskertaan tarvitaan totta vai tarua –kuvakortit ja kortteihin liittyvät valmiit kysymykset, jotka löytyvät vinkkilinkeistä
- Vaihtoehtoisesti voidaan hyödyntää myös Kuvilla-sivuston arvoituskuvia ja niihin liittyviä kysymyksiä

VINKIT:

- Valmiita kuvia ja ohje niiden käyttöön, löytyy täältä: <https://mediataitokoulu.fi/puuhakortit.pdf> (kohta 8 ja kohta 13)
- Valmiita arvoituskuvia, löytyy täältä: <https://sites.google.com/view/kuvilla/ilmaisetmateriaalit/kielilliset-taidot/arvoitukset>

5. OHJAUSKERTA: MEDIAN TURVALLINEN KÄYTTÖ

- Ohjauskerran tarkoituksena on harjoitella median vastuullista ja turvallista käyttöä
- Tavoitteena on lisätä lasten ymmärrystä sosiaalisen median hyödyistä ja haitoista sekä sosiaaliseen mediaan liittyvistä säännöistä
- Ohjauskerran toimintana tulkitaan kuvia ja tunnistetaan sekä sanoitetaan tunteita, kuten pelkoa
- Lisäksi voidaan tutustua median käytön piirteisiin, kuten sääntöihin median käyttöön liittyen
- Ohjauskertaan tarvitaan valmiiksi valitut kuvat ja kysymykset

VINKIT:

- Valmiit kuvat ja kysymykset ja ohje niiden käyttöön, löytyy täältä: <https://mediataitokoulu.fi/puuhakortit.pdf> (kohta 5 tai kohta 10)
- Aiheena voidaan käsitellä myös netissä kiusaamista. Toiminnassa voidaan pohtia muun muassa seuraavia kysymyksiä: mitkä asiat ja otat evat lasten mielestä netissä kiusaamista? Miten netissä kiusaamista voitaisiin lasten mielestä ehkäistä parhaiten?

LÄHTEET:

- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2023. Oppi ja ilo puuhakortit mediakasvatukseen 4–8-vuotiaille: medialukutaidon poluilla. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mediataitokoulu.fi/puuhakortit.pdf>
- Kuvilla. 2024. Arvoitukset. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.1.2024. Saatavissa: <https://sites.google.com/view/kuvilla/ilmaiset-materiaalit/kielilliset-aidot/arvoitukset>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen: lapset ensin. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://cdn.mil.fi/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf
- Mannerheim lastensuojeluliitto. 2024. Hyvinvointia arjessa: miten huolehdit lapsesi digihyvinvoinnista? –esite pienen lapsen vanhemmalle. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.6.2024. Saatavissa: <https://www.mil.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digijassaa/>
- Mediamieli. 2022. Varhaiskasvatuksen mediavuosikello: ideoita ja harjoituksia pienten lasten mediakasvatukseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://mediataitokoulu.fi/wp-content/uploads/2024/02/af631b0e8658e0ee20d3046b68a9aa4bmediataitoviikko-varhaiskasvatuksenmediavuosikello.pdf>
- Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/tiastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>
- Papunet. 2024. Kuvapankki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://papunet.net/kuvatokalut/kuvapankki/>

TAULUKKO KIRJALLISUUSKATSAUKSESTA

Tutkimuksen bibliografiset tiedot XAMK:n raportointiohjeiden mukaan	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus	Aineisto ja aineistokeuru- sekä analyysimenetelmä	Keskeiset tulokset
Salomaa, S. 2023. Mediakasvatus osana varhaiskasvatuksen opettajien työtä ja koulutusta: Tulkin- takehyksenä mediakasvatustietoisuus. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. PDF-dokumentti. Saatavilla: https://trepo.t	Tavoitteena on analysoida mediakasvatusta ja varhaiskasvatusta sekä niiden suhteita toisiinsa, lisäksi tarkastellaan sitä, miten mediakasvatus on osana suomalaista varhaiskasvatusta.	Aineisto on kerätty tutkimuskirjallisuudesta, asiakirja-aineistoista ja haastateluäänitteistä. Analyysimenetelmänä on käytetty laadullista sisällön analyysiä.	Mediakasvatus on osa varhaiskasvatusta. Koulutuksessa mediakasvatus on vain pienessä roolissa. Mediakasvatuksen tavoitteet ovat tällä hetkellä epäselviä ja tavoitteita tulisi selkeyttää. Mediakasvatusta pidetään toimintana ja kehityksen kohteena.

uni.fi/handle/10024/150699			
<p>Mulari, H. 2016. Solmukohtia: näkökulmialasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. PDF-dokumentti. https://www.nuorisotutkimus-seura.fi/images/julkaisu/solmukohtia.pdf</p>	<p>Tavoitteina oli lasten mediakulttuurien tutkimuksen menetelmien kehittäminen varhaiskasvatuksessa ja kotona. Lisäksi pohditaan varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa tehtäviin tutkimuksiin liittyviä erityiskysymyksiä. Käsitellään myös erityiskysymyksiä, jotka liittyvät tutkimuksen raportointivaiheeseen. Pohditaan myös, miten hyödynnetään tutkittua tietoa varhaiskasvatuksessa toteutettavassa mediakasvatuksessa.</p>	<p>Aineisto on kerätty tutkimusartikkeleista ja lapsilähtöiseen mediakasvatukseen liittyvistä näkökulmaraporteista. Lisäksi aineistonkeruumenetelmänä on käytetty havainnointia ja visuaalisilla menetelmillä, esimerkiksi videokuvaaminen. Analyysimenetelminä ovat laadullinen ja tilastollinen analyysi.</p>	<p>Mediakasvatus toteutuu erilaisien näkemyksien pohjalta. Mediakasvatuksen käsittelemistä painotetaan eri tavoin paikan mukaan. Esille nousivat lasten omat kiinnostusten kohteet mediaan liittyen. Mediakasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille monipuolinen kokemus mediasta ja helpottaa lasten hahmottamista ja ymmärtämistä niistä asioista, jotka eivät tule vertaisryhmissä esiin.</p>
Salomaa, S. & Mertala, P. & Karila, K.	Tutkimuksen tavoitteena on selvittää varhaiskasvatuksen	Aineistonkeruu on ta	Mediakasvatus käsitetään tavoitteellisena

<p>2021. Varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä mediakasvatuksesta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://journal.fi/jecer/article/view/114178/67377</p>	<p>opettajien käsityksiä liittyen mediakasvatukseen.</p>	<p>tattelun avulla. Tuloksia on analysoitu ryhmittelemällä ja teemotitelemalla haastateltavien antamia vastauksia.</p>	<p>toimintana, jota toteutetaan yhdessä lasten kanssa. Lisäksi mediakasvatus koetaan osana pedagogista toimintaa, jossa otetaan huomioon ammatillinen osaaminen ja toiminnan kehittäminen.</p>
<p>Ogegbo, A. & Aina, A. 2020. Early childhood development teacher's perceptions on the use of technology in teaching young children. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://kaakuri.finna.fi/PrimoRecord/pci.cdi</p>	<p>Tavoitteena on tutkia varhaiskasvatuksen opettajien erilaisia teknologia-käsityksiä varhaiskasvatuksessa.</p>	<p>Menetelmänä on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineistoa on kerätty haastatteleamalla ja havainnoimalla.</p>	<p>Opettajat ovat ymmärtäneet teknologian hyödyn varhaiskasvatuksessa ja he suhtautuvat positiivisesti teknologian opetukseen. Teknologian opetuksen suhteen on huomattu esteitä, joita ovat esimerkiksi teknologian resurssien ja koulutuksen puute.</p>

doi.org/article/5c3333bf33e849a5a3e29d38062257da?sid=3956444579			
<p>Pihlaja, P. & Kangas, M. 2023. Varhaiskasvatussuunnitelma osana ohjausjärjestelmää: Tieto- ja viestintäteknologian käytön ja digitaalisen osaamisen kontekstointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://journal.fi/jecer/article/view/119663/77171</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena on saada selville paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien sisältö liittyen mm. tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Tarkoituksena on yhdenmukaisen tiedon löytäminen paikallisista suunnitelmista. Tietojen avulla kuvataan ja ymmärretään paremmin tämänhetkistä tilannetta tieto- ja viestintäteknologiaan liittyen.</p>	<p>Aineiston keruumenetelmänä ovat aineistolähtöinen analyysi ja sisältöanalyysi. Aineistoa on kerätty mm. paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista.</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyen koetaan päällekkäisiä ohjeistuksia ja tulkinnanvaraisuutta. Kävi ilmi, että osaan varhaiskasvatussuunnitelmista ei ole tehty lainkaan paikallista suunnitelmaa tieto- ja viestintäteknologiaan liittyen.</p>

TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Haastattelun A-osa pohjautuu toimeksiantajan käytössä olevaan mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaan: sosiaalista osallisuutta tukeva mediakasvatus.

- A-osa:

1. Millaista kokemusta sinulla on mediakasvatuksen parissa?
2. Oletko käsitellyt mediakasvatusta työssäsi varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa?
3. Oletko hyödyntänyt työskentelyssäsi mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa, joka on ollut käytössä Vaalijalan henkilökunnalla?
4. Jos olet käyttänyt mediakasvatuksen toteutussuunnitelmaa työskentelyssäsi:
 - Tällä hetkellä käytössä olevassa mediakasvatuksen toteutussuunnitelmassa on määritelty toiminta, toiminnan tarve, keino ja tavoite. Tukevatko nämä määritteet ja niiden sisältö työskentelyäsi, jos kyllä niin miten?
 - Olisiko mielestäsi uudessa toteutussuunnitelmassa hyvä määritellä toiminta, toiminnan tarve, keino ja tavoite?
 - Mitkä asiat nykyisessä suunnitelmassa ovat toimivia?
 - Mitä asioita nykyisessä suunnitelmassa voisi kehittää?
 - Millaisena olet kokenut taulukkomallisen suunnitelman käytön?
 - Tulisiko uusi toteutussuunnitelma toteuttaa mielestäsi taulukkomallissa vai jossain muussa mallissa? Millainen malli olisi mielestäsi toimiva?
5. Millainen toteutussuunnitelma tukisi työskentelyäsi?
 - Olisiko mielestäsi toteutussuunnitelmassa hyvä olla esimerkeinä toimivia konkreettisia keinoja?
 - Miten itse määrittelet toimivan keinon?
 - Tulisiko suunnitelmassa mielestäsi näkyä konkreettisen keinon lisäksi käytännön ohjeistus millä tavalla ja miten aiheeseen tutustutaan?
 - Tulisiko toteutussuunnitelmassa määritellä ohjatun toimintakeran kesto?
 - Tulisiko toteutussuunnitelmassa tulla ilmi osallistujamäärä?
 - Tulisiko toteutussuunnitelmassa luetella tarvittavat välineet toimintaan liittyen?
 - Millainen on mielestäsi toimiva toteutussuunnitelma ja mitä se pitää sisällään?

Haastattelun B-osa pohjautuu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) määriteltyyn oppimisen osa-alueeseen minä ja meidän yhteisömme, jossa on käsitelty mediakasvatusta.

- B-osa:
 - B-osan jokaista kysymystä tarkastellaan seuraavien aiheiden pohjalta:
 - o käytännön esimerkki
 - o toiminta, toiminnan tarve, keino ja tavoite
 - o miten keinon toimivuus on tullut ilmi
 - o osallistujamäärä, toiminnan kesto, toiminnassa tarvittavat välineet
 - o onko koettu haasteita, muuta huomioitavaa
6. Mitä konkreettisia keinoja olet käyttänyt työssäsi mediakasvatuksen parissa, kun olette käsitelleet eri median välineitä ja aiheita?
 7. Miten ja millaisin keinoin olet osallistanut asiakasryhmääsi lähde- ja mediakriittisyyden sekä sisältöjen todenmukaisuuden arvioinnissa?
 8. Miten olet tutustunut asiakasryhmäsi kanssa median tuottamiseen, kertoisitko esimerkkejä sanallisesta, kehollisesta ja kuvallisesta ilmaisusta?
 9. Miten olet asiakasryhmäsi kanssa käsitellyt asiakkaiden kokemia mediakokemuksia?
 10. Millä tavoin olet tuonut asiakasryhmällesi esiin median turvallista käyttöä?

ARVIOINTIKYSYMYKSET

1. Onko päivitetty toteutussuunnitelma toimiva? Perustele.
2. Onko toteutussuunnitelma helppo ottaa käyttöön. Perustele.
3. Onko toteutussuunnitelman ulkoasu ja sisältö selkeitä? Perustele.
4. Onko toteutussuunnitelman sisältöä päivitetty ajantasaiseksi? Perustele.
5. Mitä mieltä olette toteutussuunnitelmaan valituista aiheista? Valitsitteko itse toisin?
6. Onko toteutussuunnitelmassa otettu huomioon sekä asiakaslähtöisyys että tavoitteellisuus? Perustele.
7. Mitä ajattelette toteutussuunnitelmassa esitetyistä konkreettisista keinoista?
8. Kohdentuuko päivitetty toteutussuunnitelma mielestänne varhaiskasvatuksikäisille lapsille?
9. Onko toteutussuunnitelma käytettävissä erilaisten asiakasryhmien kanssa?
10. Mitä kehitettävää toteutussuunnitelmassa on?

ELOISAN TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Saapumispvm _____

Dnro _____

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS (tutkimus/opinnäytetyö/kehittämistehtävä)**Tutkimuksen nimi:**

--

Tutkimuksen tekijä/tekijät:

nimi:	nimi:
osoite:	osoite:
puhelin:	puhelin:
s-posti:	s-posti:
opiskelu- tai työpaikka:	opiskelu- tai työpaikka:

Tutkimuksen ohjaaja/ohjaajat

nimi:	nimi:
puhelin:	puhelin:
s-posti:	s-posti:
koulutusorganisaatio:	

Eloisan yhteyshenkilö

nimi:
s-posti:
Tutkimuksesta/kehittämisestä on sovittu yhteyshenkilön kanssa
pvm.

Tutkimus:

amk opinnäytetyö	yamk opinnäytetyö
pro gradu	lisensiaattityö
väitöskirja	
muu tieteellinen tutkimus,	
kehittämiprojektiin liittyvä tutkimus	
muu, mikä	

2

Tutkimuksen kohde/kohteet Etelä-Savon hyvinvointialueella:

- henkilöstö (ammattiryhmä/-t):
 asiakkaat/potilaat, kliininen tutkimus
 asiakkaat/potilaat, kysely/haastattelu
 asiakas-/potilasasiakirjat
 pelastustoimen asiakastiedot
 omaiset/läheiset
 toimintaprosessi:
 joku muu, mikä

Missä yksikössä/yksiköissä tutkimus tehdään

Miten eettiset kysymykset ja tutkimuksen luotettavuus on huomioitu tutkimuksessa (esim. tietoon perustuva suostumus, oikeus yksityisyyteen, nimettömyyden säilyttäminen, tutkittavien kunnioittaminen ja haittojen välttäminen):

Onko tutkimuksella alueellisen eettisen toimikunnan lupa ja lausunto? (koskee lääketieteellisiä tutkimuksia) <https://www.psshp.fi/alueellinen-laaketieteellinen-tutkimuseettinen-toimikunta>

Perustelu, jos ei ole.

Tutkimuksen ja tiedonkeruun aikataulu:

Tutkimuksen julkaiseminen:

Annann luvan tutkimuksen julkaisuun Eloisan www-sivuilla:

- kyllä ei

Valmiin työn julkaisulinkki toimitetaan tutkimusluvan hyväksyjälle.

Tutkimuksesta aiheutuvat kustannukset?

- Ei aiheuta kustannuksia Etelä-Savon hyvinvointialueelle
 Kyllä, aiheuttaa kustannuksia Etelä-Savon hyvinvointialueelle, mitä
 Kyllä, tutkimuksella on ulkopuolinen rahoittaja:

Tutkimuksen hyödyntäminen

- Välitön soveltuvuusarvo Etelä-Savon hyvinvointialueen toimintaan:
 Ei välitöntä sovellettavuutta Etelä-Savon hyvinvointialueen toimintaan
 Tutkimustuloksia voidaan soveltaa Etelä-Savon hyvinvointialuetta laajemmin:

Käsitellessään asiakkaiden/potilaiden tai työntekijöiden tietoja tutkimuksen tekijä sitoutuu siihen, että ei käytä saamiaan tietoja muuhun kuin tutkimustarkoitukseen, eikä luovuta henkilötietoja sivullisille. Tutkimuksen tekijä sitoutuu raportoimaan tutkimuksesta tutkimusluvan myöntäjälle.

Päivämäärä	Tutkimuksen tekijän allekirjoitus
<input type="text"/>	<input type="text"/>

Tutkimuslomake liitteineen toimitetaan sähköpostilla osoitteeseen:
kirjaamo@etelasavonha.fi

Liitteet: (hakija täyttää soveltuvin osin)

- Tutkimussuunnitelma, pakollinen
- Tiedote tutkimuksesta asiakkaille/potilaille
- Asiakkaiden/potilaiden suostumuslomake
- Aineiston keruulomake
- Kysely/haastattelulomakkeen saatekirje
- Kysely/haastattelulomake
- Tutkimustyötä suorittava muu henkilöstö
- Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma
- Eettisen toimikunnan lausunto
- Tieteellisen tutkimuksen henkilörekisteriseloste
- Muut mahdolliset asiakirjat, mitkä

Eloisan allekirjoittama päätös tulee sähköpostilla tiedoksi opiskelijalle/tutkijalle, ohjaajalle ja Eloisan yhteyshenkilölle.

TUTKIMUSTIEDOTE

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

1(3)

Pvm

Tutkimustiedote

Tämä dokumentti sisältää ohje- ja esimerkkitekstejä, joita voit muokata ja poistaa tapauskohtaisesti. Käytä mahdollisimman selkeitä ilmaisuja ja helposti ymmärrettävää kieltä. Huolehdi, että tiedot mahdollisissa tutkittavan suostumuksessa ja tietosuojaselosteessa ovat yhtenevät tutkimustiedotteen kanssa.

Kerromme tässä tutkimustiedotteessa tutkimuksesta, sen tavoitteista, toteutuksesta ja tulosten raportoinnista. <Liitteenä olevassa tietosuojaselosteessa kerrotaan henkilötietojesi käsittelystä tässä tutkimuksessa> <mikäli tutkimuksessa käsitellään henkilötietoja>. Yhteystietosi olemme saaneet <lisää mistä olet saanut yhteystiedot>.

Tutkimuksen tekijät

<Tutkijan ja tutkimuksesta vastaavan henkilön nimet, titelit>

Xamk - Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, <yksikkö, katu, postinumero ja -toimipaikka>

Yhteyshenkilö tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä:

<Nimi, titteli>, Puh. +358 <XX XXX XXXX, sähköpostiosoite>

<Tutkimuksen nimi, aloitus- ja lopetuspäivämäärä ja rahoittaja>.

<Mahdollinen hankkeen nimi, johon tutkimus liittyy>

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydämme sinua osallistumaan <tutkimuksen nimi>. Tutkimuksen tarkoituksena on... <Kuvaa tutkimuksen tarkoitus ja tavoite lyhyesti. Kuvaa, millä perusteella tutkittava sopisi tutkimukseen ja tarpeen mukaan kuvaa mahdolliset valinta- ja/tai poissulkukriteerit.>

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana eikä siitä koidu sinulle kielteisiä seurauksia.

<Jos henkilötietojen käsittelyperuste on yleinen etu, valitse tämä> Sinulla on oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja, oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä ja oikeus vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Keskeyttäessäsi tutkimukseen osallistumisesi, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

<Jos henkilötietojen käsittelyperuste on tutkittavan suostumus valitse tämä> Sinulla on oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen (tietosuojasetus sisältää tutkimustarkoitukseen liittyvän erityisen poikkeuksen tähän liittyen), oikeus rajoittaa tietojen käsittelyä ja oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (ei koske täysin manuaalista henkilötietojen käsittelyä). Keskeyttäessäsi tutkimuksen, keskeyttämiseen asti sinusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Peruuttaessasi suostumuksesi henkilötietojesi käsittelyyn, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja ei voida käsitellä osana tutkimusta, vaan ne tuhoataan, mikäli niiden poistaminen aineistosta on mahdollista tai tiedot anonymisoidaan välittömästi peruuttamisen jälkeen, jolloin jo kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Anonymisoidut henkilötiedot eivät ole kohtuullisin keinoin tunnistettavissa annettujen tietojen perusteella tai tietoja muihin tietoihin yhdistämällä.

KAAKKOIS-SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULU

PL 68, 50101 Mikkeli / Patteristonkatu 3 D

Puh: 040 655 0555 / kirjaamo@xamk.fi

Y-tunnus: 2472908-2 / www.xamk.fi

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

2(3)

Pvm

<Alle 15-vuotiaille tulee mainita myös, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, vaikka tutkimukseen olisikin huoltajan suostumus.>

Tutkimuksen kulku

<Kuvaa, mitä asioita tutkitaan, tutkimuksen kesto, kyselyyn vastaamisen kesto, tutkimuskäyntien lukumäärä ja kesto, tutkimuskäyntien sisältö ja tehtävät toimenpiteet.>

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt sekä haitat/riskit ja niihin varautuminen

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää... <Kuvaa, mitä mahdollista hyötyä tutkimukseen osallistumisesta ei ole/on tutkittavalle. Kuvaa, mitä hyötyä tutkimuksesta on yhteiskunnalle ja yleisesti tieteele. Kuvaa, mitä mahdollisia haittoja/riskejä/epämukavuuksia tutkimukseen osallistumisesta voi tutkittavalle olla ja miten niihin varaudutaan.>

Tutkimusaineiston käsittely

<Kuvaa mahdollisimman tyhjentävästi aineistojen käsittely, säilytys, luovutus (tahot), arkistointi ja tuhoaminen sekä tutkimuksen aikana että tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Kuvaa tutkimusaineiston ja henkilötietojen käsittely ja se, käytetäänkö tutkimusaineistoa muualla kuin tässä tutkimuksessa ja avataanko aineistoa. Jos tutkimusaineistoa käytetään muussa kuin tutkimustarkoituksessa (esimerkiksi opetuksessa), kuvaa aineiston muu hyödyntäminen tässä. Tarpeen mukaan kerää suostumuksella suostumus aineistojen hyödyntämiseen.>

Tutkimustulokset ja niistä tiedottaminen

Tuloksista raportoidaan... <Kuvaa missä tuloksista raportoidaan> <Kuvaa, mitä tietoja tutkittaville annetaan omista tai tutkimuksen tuloksista yleensä>. Kerro, voidaanko tutkittavat tunnistaa tuloksista/julkaisuista. Kerro, jos tutkittavat on tarkoitus tunnistaa tuloksista/julkaisuista. Kerro myös se, jos on tarkoitus julkaista vain luvan antaneiden henkilötietoja. <Henkilötietojen julkaisemisen tulee aina olla sekä tutkimuksellisesti että eettisesti perusteltua, esim. "Tutkimustuloksia ja kerättyä aineistoa voidaan käyttää ja hyödyntää sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voida tunnistaa" tai kuvaa voidaanko tutkittavat tunnistaa tuloksista/julkaisuista.>

<Tutkittavien vakuutusturva>

<Mikäli tutkimukseen osallistuvien henkilöiden vakuutuksista on olemassa erilliset sopimukset, täydennä tutkittavien vakuutusturvaa koskevat tiedot tähän.>

Tutkimuksen korvaukset tutkittavalle

<Esim. Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.>

Tutkittavan oikeudet on kuvattu tietosuojaselosteessa ja tässä tiedotteessa.

Tutkijalle. Tutkimustiedote annetaan tutkittavalle. Kopio tutkimustiedotteesta jää tutkijan arkistoon. Mikäli tutkimuksen kohteena on alaikäinen, vanhemmille tai sosiaalityöntekijöille tms. annetaan tutkimustiedote sekä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

3(3)

Pvm

LIITTEET

<Mikäli henkilötietoja ei käsitellä>

LIITE: Eettinen suostumus osallistua tutkimukseen, jossa ei käsitellä henkilötietoja

<Mikäli henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on "yleinen etu". Pääasiallinen lomake TKI-toiminnassa.>

LIITE: Eettinen suostumus tutkimukseen osallistumiseen

<Mikäli henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on "suostumus". Pääasiallinen lomake opinnäytetöissä.>

LIITE: Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen

<Mikäli käsitellään henkilötietoja>

LIITE: Tietosuojaseloste

EETTINEN SUOSTUMUS OSALLISTUA TUTKIMUKSEEN, JOSSA EI KÄSITELLÄ HENKILÖTIETOJA

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Eettinen suostumus osallistua tutkimukseen, jossa ei käsitellä henkilötietoja

Tämä dokumentti sisältää ohje- ja esimerkkitekstejä, joita voit muokata ja poistaa tapauskohtaisesti. Voit hyödyntää tätä suostumusmallia esim. sähköisen kyselyn alussa. Tutkittavan on annettava suostumus aktiivisesti, esim. rastittamalla ruutu "Olen lukenut..." Tutkijan on dokumentoitava itselleen suullinen suostumus kirjaamalla ylös suostumuksen hankkimisen tapa ja ajankohta ilman henkilötietoja.

<Tutkimuksen nimi, mahdollinen hankkeen nimi>

<Tutkimuksen yhteyshenkilön nimi, puhelin, sähköposti>

Tutkimustiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta ja tietojeni käsittelystä siten, että henkilötietojani tai epäsuoria tunnisteita, joista minut voitaisiin tunnistaa, ei käsitellä.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen milloin tahansa. Tutkimuksen keskeyttämisestä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen ja haluan osallistua tutkimukseen.

TIETOSUOJAILMOITUS

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

1

Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tämä tietosuojailmoitus kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen käsitellä henkilötietojasi, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan anonymisoiduna käyttää osana tutkimusaineistoa.

<Tämä tietosuojailmoitus pohja sisältää ohjetekstiä lomakkeen täyttämiseen ja ne on korostettu keltaisella värillä. Ne kannattaa poistaa lopullisesta versiosta.>

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Opiskelijan nimi

Sähköposti

Puhelinnumero

<Opinnäytetöissä rekisterinpitäjä on pääsääntöisesti opinnäytetyön tekijä eli opiskelija itse. Poikkeustapauksissa se voi olla myös organisaatio, joka määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, esim. opinnäytteen tilaajaorganisaatio.>

2. Opinnäytetyön aihe, kesto ja suorittajat**3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?**

<Miksi henkilötietoja kerätään ja käsitellään? Kuvaa tähän tarkoitus niin, että osallistuja ymmärtää, mitä tarkoitusta varten hänen henkilötietojansa käsitellään.>

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella: tutkittavan suostumus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

2

<Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste tulee tietosuoja-asetuksesta. Amk-tason opinnäytetyössä, niin alemmissa kuin ylemmissä, käsittelyperusteena on lähes poikkeuksetta tutkittavan suostumus. Käsittelyperuste voi olla myös yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus, jos tutkimus täyttää tieteellisen tutkimuksen määritelmän.>

5. Mitä tietoja minusta käsitellään?

<Lisää tähän kuvaus käsiteltävistä henkilötiedoista. Tässä kerrotaan ne tiedot tai tietotyypit, jotka tutkittavasta kerätään ja tallennetaan. Erittele yksilöintitiedot, esim. nimi, syntymäaika, osoitetiedot jne.>

<Käsitteletkö erityisiä henkilötietoryhmiä? Rotu tai etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, geneettisten tai biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten, terveyttä, seksuaalista käyttäytymistä tai suuntautumista koskevat tiedot.>

6. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

<Mistä henkilötiedot saadaan? Esim. Tutkittavalta itseltään kyselylomakkeen/haastattelun kautta, keräämällä tietoa verkkosivuilta yms.>

7. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

<Jos kyllä, kirjoita mitä tietoja, kenelle ja millä perusteilla. Jos ei, kirjoita esim.: "Rekisteristä ei luovuteta tietoja kolmansille osapuolille.">

8. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

<Luovutetaanko tietoja eteenpäin EU:n/ETA-alueen ulkopuolelle? Jos ei, kirjoita: "Ei käsitellä.">

Xamkissa käytetään tallennustilana Microsoft pilvipalveluita (Teams ja OneDrive). Microsoft käsittelee pääsääntöisesti tietoja EU/ETA-alueella ja alueellisissa tietokeskuksissa. Microsoft on sitoutunut toimimaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

9. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

<Kirjoita tähän, kuinka pitkään tietoja säilytetään. Esim. "Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön julkaisemisesta yhden kuukauden verran eteenpäin. Tämän jälkeen henkilötiedot hävitetään.">

10. Miten henkilötietoni suojataan?

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

3

<Kirjoita tähän ovatko henkilötiedot manuaalisessa muodossa vai sähköisessä muodossa, missä tiedot säilytetään ja miten suojataan (esim. suorien tunnistetietojen poistaminen analysointivaiheessa, tietojen suojaaminen käyttäjätunnuksen/salasanan taakse).>

11. Miten voin käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: **Esim. rekisterinpitäjänä olevan opiskelijan nimi ja yhteystiedot.**

- a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)
Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.
- b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)
Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.
- c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)
Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.
- d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)
Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.
- e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)
Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.
- f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)
Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

4

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

12. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi